

»57. srečanje mladih raziskovalcev Slovenije 2023«

FRANC MINAŘIK – poslednji mariborski gospod

Raziskovalno področje: ZGODOVINA

Raziskovalna naloga

Mentor: Toni Klis

Avtorica: Uma Kralj

II. gimnazija Maribor

Maribor, april 2023

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju, ki me je pri raziskovanju spodbujal in me usmerjal po pravi poti.

*Zahvaljujem se gospodu Leopoldu Mikcu Avberšku, zaposlenemu v Pokrajinskem arhivu
Maribor, za vso arhivsko gradivo.*

Zahvala zaposlenim v Univerzitetni knjižnici Maribor.

POVZETEK

Naloga je orisa življenja in dela prof. mr. ph. Franca Minařika, prvega zgodovinarja farmacije na Slovenskem, ki je med leti 1907 in vse do svoje smrti raziskoval zgodovino farmacije. Bil je globoko čuteč in sočuten človek. Imel je nekaj, česar nima vsak: *več kot uspeh v denarju mu je bilo zadoščanje, ki mu ga je prinašalo delo. Živeti je zanj pomenilo delati.*

V svojem življenju se je posvetil predvsem lekarniškemu poklicu. Svoje prve članke je začel objavljati že leta 1907. Leta 1916 je kot mlad lekarnar začel objavljati svoje spise v avstrijskih in kasneje v domačih strokovnih listih. Bil je pomembna oseba na področju zgodovine farmacije, čeprav je v mnogih delih posegal tudi na področja zgodovine medicine in kemije ter drugih naravoslovnih znanosti, ki so s farmacijo tesno povezane. Napisal je več kot sto del, najbolj znana pa so:

- *Črtice iz zgodovine kranjske farmacije* (1935)
- *Olimje, historična lekarna v sliki in besedi* (1955)
- *Pohorske steklarne* (1964)

Zadnje omenjeno delo je zelo pomembno za zgodovino steklarske tehnologije, za razvoj lekarniškega in laboratorijskega posodja na Slovenskem v preteklem stoletju.

Bil je zelo veder, komunikativen, zgovoren in rad je razlagal. Nikoli ga nisi videl ne žalostnega ne mrkega. To so o njem povedali prav vsi, ki so ga poznali. Zares je bil dober prijatelj, obenem pa je bil tudi učitelj vsem, ki niso nikakor slutili, da se bodo nekoč pridružili njegovim muzam.

»Beatus, qui prodest, quibus potest.«

(Srečen je tisti, ki lahko pomaga vsem, ki jim lahko pomaga)

Ključne besede: Franc Minařik, oris življenja, zgodovina farmacije, zgodovina medicine

ABSTRACT

The task is to outline the life and work of Prof. Mr. Ph. Franc Minařik, the first historian of pharmacy in Slovenia, who researched the history of pharmacy from 1907 up until his death. He was a deeply sensitive and compassionate man. He had something that no one else had: *more than success and money, he was happy with the work that came with him. Living meant working for him.*

In his life, he devoted himself primarily to the pharmacy profession. He published his first articles back in 1907. In 1916, as a young pharmacist, he began publishing his files in Austrian and later in domestic professional journals. He was an important person in the field of pharmacy history, although in many parts he also interfered in the fields of history of medicine and chemistry and other natural sciences, which are closely related to pharmacy. He has written over 100 works, and the most famous are:

- *Črtice iz zgodovine kranjske farmacije* (1935)
- *Olimje, historična lekarna v sliki in besedi* (1955)
- *Pohorske steklarne* (1964)

The last-mentioned work is very important for the history of glass technology, for the development of pharmacy and laboratory containers in Slovenia in the past century.

He was very clear, communicative, eloquent and liked to explain. He was never seen sad or grim. That's what everyone who knew him said about him. He was a really good friend, but he was also a teacher to all who had no idea that one day they would join his musings.

»*Beatus, qui prodest, quibus potest.*«

Keywords: Franc Minařik, life outline, history of pharmacy, history of medicine

KAZALO VSEBINE

ZAHVALA.....	2
POVZETEK	3
ABSTRACT	4
1. UVOD	7
1.1 Namen in cilji raziskovalne naloge	7
1.2 Metode dela	8
1.3 Raziskovalna vprašanja in hipoteze.....	8
2. FRANC MINAŘIK	9
3. POSLEDNJI GOSPOD V OČEH DRUGIH.....	24
4. MINAŘIKOVA DELA	27
5. KAJ SE DANES IMENUJE PO NJEM?	32
5.1 Minařikovo odličje	32
5.2 Ulica.....	32
6. RAZPRAVA	33
6.1 Analiza hipotez in raziskovalnih vprašanj.....	33
6.2 Nadaljnja raziskovanja	38
7. ZAKLJUČEK.....	41
8. DRUŽBENA ODGOVORNOST.....	44
9. VIRI IN LITERATURA	45

KAZALO SLIK

Slika 1: Mestna lekarna pri kraljevem orlu (<https://bit.ly/40J9JOO>)

Slika 2: Zahvala gospoda Franca Drevenška (Pokrajinski arhiv Maribor)

Slika 3: Dokazilo o zaposlitvi Albine Kokalj v Minařikovi lekarni (Pokrajinski arhiv Maribor)

Slika 4: Pismo Okrajnega sodišča Maribor (Pokrajinski arhiv Maribor)

Slika 5: Prošnja za izvolitev za mesto izrednega profesorja (Univerzitetna knjižnica Maribor)

Slika 6: Biografija (Univerzitetna knjižnica Maribor)

Slika 7: Dokument o izvolitvi za honorarnega predavatelja (Univerzitetna knjižnica Maribor)

Slika 8: Samostanska lekarna Olimje (<https://bit.ly/3RR5psD>)

Slika 9: Lekarniška zbirka v Pokrajinskem muzeju Maribor (fotografija, lastni arhiv avtorice)

Slika 10: Franc Minařik (<https://bit.ly/3HUOocN>)

1. UVOD

1.1 Namen in cilji raziskovalne naloge

V raziskovalni nalogi z naslovom *FRANC MINAŘIK – poslednji mariborski gospod* sem se posvetila raziskovanju prof. mr. ph. Franca Minařika.

Rodil se je 9. junija 1887 v steklarski naselbini Glažuta v Smolniku pod ruškim Pohorjem. V svojem življenju se je posvetil predvsem lekarniškem poklicu. Leta 1916 je kot mlad lekarnar začel objavljati svoje spise v avstrijskih in kasneje v domačih strokovnih listih. Bil je pomembna oseba na področju zgodovine farmacije, čeprav je v mnogih delih posegal tudi na področja zgodovine medicine in kemije ter drugih naravoslovnih znanosti, ki so s farmacijo tesno povezane. Napisal je več kot sto del, najbolj znana pa so:

- *Črtice iz zgodovine kranjske farmacije* (1935)
- *Olimje, historična lekarna v sliki in besedi* (1955)
- *Pohorske steklarne* (1964)

Zadnje omenjeno delo je zelo pomembno za zgodovino steklarske tehnologije, za razvoj lekarniškega in laboratorijskega posodja na Slovenskem v preteklem stoletju.

Namen moje raziskovalne naloge je bil, da bi na podlagi že obstoječih virov oblikovala njegov življenjepis. Nekatere manjkajoče podatke sem pridobila iz Pokrajinskega arhiva Maribor in Univerzitetne knjižnice Maribor. Prav tako sem v prej omenjenih ustanovah iskala podatke, ki o njem še do sedaj niso bili znani širši javnosti.

V raziskovalni nalogi sem si zastavila cilje:

- ugotoviti, s čim se je v življenju ukvarjal, in kaj vse je v njem dosegel,
- ugotoviti, kakšen je bil po značaju, in kako so ga opisali ljudje, ki so ga poznali,
- ugotoviti, ali je imel svojo družino,
- ugotoviti, zakaj je uporabljal psevdonim Kiranim,
- ugotoviti, zakaj ga imenujemo pionir zgodovine farmacije,
- in ugotoviti, kaj se še danes imenuje po njem.

1.2 Metode dela

Pri raziskovanju sem uporabila naslednje raziskovalne metode:

- delo z literaturo,
- delo z arhivskim gradivom v Pokrajinskem arhivu Maribor,
- delo s čitalniškim gradivom iz Univerzitetne knjižnice Maribor,
- pregled spletnih virov,
- in ogled lekarniške zbirke v Pokrajinskem muzeju Maribor.

Prve podatke in informacije sem pridobila iz literature in pregleda spletnih virov. Iz navedenega sem pridobila veliko koristnih in uporabnih informacij, vendar sem kljub temu raziskovanje nadaljevala s pregledom arhivskega gradiva ter nalogo z novimi podatki in slikovnim materialom tudi dopolnila. Ker sem nalogo želela še dodatno nadgraditi sem se lotila še pregleda čitalniškega gradiva iz Univerzitetne knjižnice Maribor. Nazadnje sem se še odpravila v Pokrajinski muzej Maribor, v katerem sem si ogledala njegovo lekarniško zbirko.

1.3 Raziskovalna vprašanja in hipoteze

V raziskovalni nalogi sem si zastavila naslednja raziskovalna vprašanja in hipoteze:

Raziskovalna vprašanja:

Raziskovalno vprašanje št.1: Kaj ga je poleg zgodovine farmacije še zanimalo?

Raziskovalno vprašanje št.2: Zakaj ga imenujemo pionir zgodovine farmacije pri nas?

Raziskovalno vprašanje št.3: Zakaj je uporabljal psevdonim Kiranim?

Raziskovalno vprašanje št.4: Kdo je bil njegov najtesnejši prijatelj?

Raziskovalno vprašanje št.5: Kdo je bila Albina Kokalj, in zakaj je tožila Franca Minařika?

Hipoteze:

Hipoteza št.1: Poleg zgodovine farmacije so ga zanimale tudi druge naravoslovne vede.

Hipoteza št.2: Pionir zgodovine farmacije pri nas so ga imenovali, ker je bil prvi, ki je pri nas posegel na to področje.

Hipoteza št.3: Psevdonim Kiranim je uporabljal zaradi pisanja o občutljivih vsebinah.

Hipoteza št.4: Njegov najtesnejši prijatelj je bil pesnik Janko Glazer.

Hipoteza št.5: Albina Kokalj je tožila Franca Minařika zaradi osebnih razlogov.

2. FRANC MINAŘIK

Franc Minařik se je rodil 9. junija 1887 v hiši steklarninega ravnatelja, ki so ji rekli gosposka hiša (Herrenhaus). Nahajala se je v steklarski naselbini Glažuta v Smolniku pod Ruškim Pohorjem. Rodil se je kot osmi otrok od dvanajstih/trinajstih. (Zbornik, 1987)

Njegov oče je bil Jožef Minařik, rojen 5. februarja 1846 v Vlašimu na Češkem. Po poklicu je bil ravnatelj steklarne. Steklarstva se je naučil na obrtni šoli v Boru pri Češki Lipi leta 1862. Kasneje je bil zaposlen v steklarnah na Češkem in v Avstriji, leta 1875 pa je postal ravnatelj steklarne v Rušah. Umrl je leta 1912 v Zugmenthalu na Češkem. (Zbornik, 1987)

Njegova mati Albina Minařik, roj. Sprung, je bila rojena na Koroškem. Umrla je leta 1922 v Lenartu v Slovenskih Goricah, kjer je tudi pokopana. (Zbornik, 1987)

Z družino sta živela tudi stara mama in stari oče (po očetovi strani), ki sta prišla iz Češke. Dedek je bil steklarski mojster, ki je skupaj z materjo "našega Minařika" pripravljala steklarsko maso, ko Jožefa ni bilo doma. Recept zanjo je bil velika skrivnost. (Zbornik, 1987)

Znan je podatek, da je stara mama "našega Minařika" umrla leta 1888 na Glažuti. Stari oče je umrl v Rušah, kjer sta tudi oba pokopana. Zraven njiju počivata tudi dve sestri "našega Minařika" in brat. (Zbornik, 1987)

Franc Minařik je osnovno šolo začel obiskovati leta 1892 v Rušah. V šolo je vstopil s petimi leti, kar je bilo leto dni prezgodaj, vendar ga je takratni ruški nadučitelj¹ Josip Lasbacher ocenil kot primerne². Istega leta ko je Franc vstopil v šolo so zaprli ruško steklarno, kar je pomenilo, da so se Minařikovi preselili v Ruše, oče Jožef pa si je bil primoran poiskati delo v drugi steklarni. (Zbornik, 1987)

Minařik se je rad spominjal osnovne šole, saj mu je ostala v živem spominu. Večkrat je citiral cele kitice Stritarjevih pesmi iz Knjige Pod lipo, ki jo je učitelj Davorin Lesjak prinašal v šolo. Iz nje se je celo učil pesmi na pamet. (Zbornik, 1987)

Leta 1898 so Franca poslali na gimnazijo v Maribor. Bil je nadarjen otrok, kar dokazuje njegovo znanje jezikov, saj je zraven slovenščine govoril tudi nemški, staronemški, češki, latinski in hrvaški jezik ter esperanto³. (Zbornik, 1987)

¹ Šolski upravitelj.

² V tistem času so otroke merili s palico, in na podlagi tega ocenili ali je le ta primeren za šolo ali ne.

³ Umetni jezik, sestavljen iz elementov najbolj razširjenih evropskih jezikov, zlasti romanskih.

Mariborsko gimnazijo je obiskoval do leta 1903, šesti razred pa je nadaljeval v Mödlingu pri Dunaju, s študijem farmacije, ki se je pričel s prakso v lekarnah. Lekarniško prakso je začel opravljati v mestu Chodov pri Karlovih varih (ČSSR). Študij farmacije je zaključil leta 1909 na graški univerzi. (Zbornik, 1987)

Iz pisem med Francem in njegovo materjo Albino je razvidno, da je v času študija bil nežne konstrukcije, rahlega zdravja, v pomankanju in preveč v knjigah. Materino mnenje je bilo, da je preveč dal za knjige in premalo zase. Maja leta 1907 mu je poslala pismo: »*Prosim te, ljubi otrok, kupi si jajca in mleko, ne kupuj samo knjig!*« (Zbornik, 1987)

V letih od 1907 do 1908 je začel objavljati svoje prve članke, ki so imeli pacifistično⁴ vsebino (*Razmišljanje o miru, Grob in vojna, Nasilje in pravica pri razvoju človeštva*). V letih 1909 in 1910 je pisal aforizme⁵. Tako članke kot aforizme je objavljaval pod psevdonimom Kiranim, kar je narobe obrnjen njegov priimek Minařik. Sodeloval je tudi v graškem esperantskem časopisu, in sicer leta 1910 in 1911. (Minařikova zbrana dela I, 2000)

Že kot študent se je začel zanimati za zgodovino farmacije. Njegova vzornika sta bila zgodovinarja farmacije Herman Schelenz in H. Peters. Po Hermanu se imenuje najvišje priznanje, ki ga podeljuje Mednarodno društvo za zgodovino farmacije svojim članom za znanstvene dosežke – Schelenzova plaketa. (Zbornik, 1987)

Dne, 18. junija 1913 se je poročil z Jožefo Haselbacher, s katero sta imela dve hčeri. Najstarejša hči je bila Pia Minařik, poročena Wagner (1914 – 1988), mlajša hči pa je bila Ingeborg Minařik (1918 – 2002). Obe sta bili magistri farmacije. Pokopani sta v Gradcu zraven njune matere Jožefe. (Zbornik, 1987)

Znano je, da Minařik s svojo družino ni imel sreče. Kadarkoli je pogovor nanesel na to temo je postal zelo redkobeseden. (Zbornik, 1987)

Istega leta kot se je poročil, je pričel objavljati izsledke iz zgodovine alkimije⁶ pri nas, članke o uporabi zdravilnih zelišč v različnih dobah, o inventarjih v lekarnah, pogosto s popisom knjig. Obiskal in opisal je večino tedanjih lekarn v Sloveniji. Objavljaval je tako v domačih kot tudi tujih časopisih. Povezal se je z znanim tržiškim lekarnarjem Bohuslavom Lavičko, čigar zgodovinsko zbirko danes hrani Lek v Ljubljani. (Zbornik, 1987)

Po opravljeni diplomi je bil lekarniški asistent v Trnkoczyjevi deželni lekarni v Gradcu. V tem času je objavil svoj zgodovinski prvenec *Iz zgodovine jegliča*, ki sodi med botanične zgodovinske študije. Objavljen je bil v graškem dnevniku Tagespost. Vsi naslednji članki do leta 1919 pa so že bili objavljeni v glasilu Pharmazeutische Post, ki je izhajal na Dunaju in sodil med vodilne farmacevtske strokovne časopise v Evropi. (Zbornik, 1987)

⁴ Pacifizem je politično gibanje, ki nasprotuje vsaki vojni.

⁵ Zgoščeno izražena duhovita, globoka misel, izrek.

⁶ Veda, ki je poskušala spreminjati nežlahtne kovine v zlato in srebro.

Kot enoletni prostovoljec črnovojnik⁷ je služil vojaščino v vojaški šoli.
(Zbornik, 1987)

V letu 1914 in 1915 je služil v avstro-ogrski armadi, iz katere je bil 1915 odpuščen zaradi tuberkuloze. Zdravil se je v zdravilišču za pljučne bolezni v Hörgasu na Štajerskem do leta 1916. Kasneje so ga v istem zdravilišču postavili za vodjo lekarne, kjer je opravljal bakteriološke preiskave na bacil tuberkuloze in analizo urina. (Zbornik, 1987)

Novembra istega leta so ga iz vojske dokončno odpustili in poslali v lekarno na Bledu, ki je tedaj delovala v zaledju soške fronte. Za Minařikovo namestitev na Bledu je poskrbel tedanji lastnik blejske lekarne Hugon Roblek, s katerim je bil Minařik ves čas v stikih. (Zbornik, 1987)

Med letoma 1916 in 1920 je bil prisoten na vojaški vaji v Pliberku na Koroškem. Iz tega leta verjetno izvira njegov rokopis Nekaj zgodovinskih podatkov o zdravilstvu cistercijanov⁸. Zapis ni datiran. Ali je tam prebival dlje časa se ne ve. Gospod Štefan Predin sklepa, da je tam bival nekaj časa, na podlagi ohranjenega računa za premog in Roblekovega pisma z 20. januarja 1919, v katerem ga nujno prosi, naj mu sporoči, ali se bo vrnil na Bled ali ne. Blejska lekarna je bila za Minařika le sezonskega značaja. (Zbornik, 1987)

Po Roblekovi smrti, leta 1920, se je Minařik ustalil in postal najemnik njegove lekarne, dokler je ni odkupil od Roblekove vdove. Lekarno je poimenoval Pri zlatorogu, in tako se v znak spoštovanja do njega imenuje še danes. Minařik je celo pisal tovarni Zlatorog v Maribor, ali imajo kaj proti temu, da bi on svojo lekarno poimenoval Pri zlatorogu. (Zbornik, 1987)

V tem času (1920) se je lotil raziskovanja krajevne zgodovine Bleda in lekarniške zgodovine Kranjske. Opisal je zgodovino blejskih vrelcev in zbral gradivo za poznejše članke, ki jih je objavil v knjigi *Črtice iz zgodovine kranjske farmacije (1935)*. (Zbornik, 1987)

Pri prebiranju literature sem prišla do podatka, da bi naj Minařik kmalu po končanem magisteriju zbolel za pljučno jetiko. Zdravil naj bi se v Lassnitzhöhe. Po ozdravitvi se bi naj preselil na Bled, kasneje, ko pa si je opomogel pa se bi naj preselil v Maribor.

⁷ Črnovojnik je bil nekoč vojak črne vojske, ki je stražil vojne ujetnike.

⁸ Menih reda, imenovanega po samostanu Cistercium.

Slika 1: Mestna lekarna pri kraljevem orlu

(Vir: spletni vir)

Zaradi šolanja hčera se je leta 1927 z družino preselil v Maribor, čeprav ga je Bohuslav Lavička, mr. ph., pregovarjal naj ostane na Bledu, saj ima tam zagotovljeno prihodnost. V Mariboru je kupil lekarno od mr. ph. Miroslava Prula, imenovano Mestna lekarna pri kraljevem orlu/Mestna lekarna pri Orlu na Glavnem trgu 12. To je najstarejša lekarna v Mariboru, ki je bila tu že od leta 1594. Njen lastnik je bil od leta 1927 do 1949, ko so lekarno nacionalizirali. (Zbornik, 1987), (Minařikova zbrana dela I, 2000)

Z Bleda je prinesel dovolj gradiva, da je nadaljeval z objavljanjem člankov, predvsem v Vjesniku ljekarnika iz Zagreba, saj Slovenci takrat še nismo imeli lastnega strokovnega glasila. "Naš" farmacevtski vestnik je začel izhajati šele leta 1950 v Ljubljani. (Zbornik, 1987)

Prva leta po selitvi je z družino živel na Maistrovi ulici 13, kasneje pa so se preselili na Gregorčičevo ulico 56. Po prihodu se je včlanil v Zgodovinsko društvo in se posvetil svoji najljubši dejavnosti – raziskovanju zgodovine farmacije in medicine. (Zbornik, 1987), (Minařikova zbrana dela I, 2000)

V času Minařikovega delovanja v Mariboru je prišlo do spora, ki ga je začel Ciril Maver, mr. ph., takratni lastnik lekarne Pri zamorcu v Gosposki ulici, kar je sedanja lekarna Center Maribor. Mavru ni bilo všeč, da je Minařik hitro pridobival na slovesu zaradi njegove ljubeznivosti, in ker je na preprost način znal ljudem razložiti delovanje zdravil. Postopoma si je pridobival tudi zaupanje Slovencev, kar pa nekaterim stanovskim kolegom ni bilo všeč. Zaradi teh razlogov je Ciril Maver, mr. ph. zahteval, da Minařiku prepovejo uporabo besede mestna, saj bi le ta naj ljudi zavajala, da tam dobijo zdravila, ki jih drugje ne. (Zbornik, 1987)

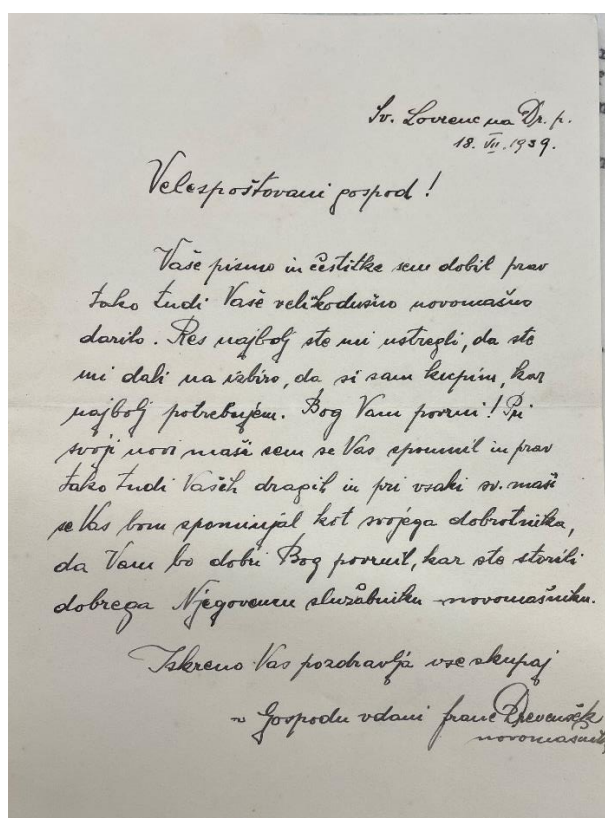
Toda Minařik je na duhovit način oblastem dokazoval svojo pravico do uporabe besede mestna. Zapisal je tole:

»V raznih mestih imamo zgodovinske nazive lekarn, pa še nikomur do danes niso bili na potu. V Zagrebu je zgodovinska mestna lekarna (od leta 1360), ki je seveda tudi danes zasebna lekarna. Noben Zagrebčan ni tako otročji, da bi mislil, da mora zaradi tega naziva vsak meščan ali mestni uradnik ali mestni ubožec le v to lekarno iti. Razen tega pa je npr. v Zagrebu še "nadbiskupska" apoteka, v Celju "dvorna lekarna", v Ljubljani starodovna Levstikova "deželna" lekarna. Po taki logiki bi morali sklepati v prvem primeru vsi duhovniki, v drugem vsi državni uradniki, v tretjem vsi banovinski uradniki dotičnega mesta, kjer je dotična (nadbiskupska, dvorna, deželna) lekarna, da se smejo poslužiti le te lekarne.«. (Zbornik, 1987)

Postopek je trajal 2 leti, in sicer od leta 1934 do leta 1936, ko je tedanji najvišji organ odločanja, to je bil Dvorni svet, tožbo zavrnil kot neosnovano in jo vrnil Upravnemu sodišču v Celje. Le-to je Minařiku kasneje dovolilo, da se njegova lekarna še naprej imenuje Mestna lekarna pri kraljevem orlu/Mestna lekarna pri Orlu. (Zbornik, 1987)

Tudi takšne nevšečnosti niso omajale Minařikovega optimizma. Še naprej je bil neutruden tajnik Kluba lekarnarjev Maribora in Lekarnarske zadruge. Rečeno je bilo, da je edino on med njimi "pismen". (Minařikova zbrana dela I, 2000)

Veliko je dokumentov, ki Minařika prikazujejo kot aktivnega človekoljuba in samaritanskega⁹ aktivista, saj je sodeloval povsod, kjer je šlo za kaj dobrega ali koristnega. Rad je pomagal tudi v strokovnih krogih. Ko se je ustanovila stanovska organizacija slovenskih farmacevtov, ga najdemo med člani odbora pogrebne sklada, katerega glavni cilj je bil, da pomaga vdovam in družinam pokojnih farmacevtov. Leta 1933 je bil predsednik, leta 1936 pa podpredsednik društva Šola in dom; bil je aktiven član Društva za čuvanje narodnega zdravja; sodeloval je pri delu mestnega ubožnega sveta; sodeloval je v Prirodoslovnem društvu v Mariboru in Zgodovinskem društvu v Mariboru. Njegovo nedvomno največje sodelovanje pa je bilo sodelovanje pri organizaciji Rdečega križa. (Zbornik, 1987), (Minařikova zbrana dela I, 2000)

Slika 2: Zahvala gospoda Franca Drevenška
(Vir: Pokrajinski arhiv Maribor)

⁹ Usmiljenost.

Denarno je podpiral razne kulturne prireditve in kulturna društva. Tako se mu je na primer zahvalilo Slovensko pevsko društvo iz Maribora za "blagohotno denarno nakazilo". Kot že prej omenjeno je bilo njegovo delo največje pri organizaciji Rdečega križa. Med dokumenti se je našel tudi zvezek, v katerega si je Minařik zapisoval dogodke, zadolžitve, naloge in drugi stvari povezane z delom pri Rdečem križu. Leta 1945 je postal predsednik koroške četrti (takrat so ji rekli kvart ali rajon) Rdečega križa v Mariboru. Bil je glavni govornik na glavni skupščini Rdečega križa mesta Maribor. Njegov govor je bil tak, da bi si ga še danes lahko za vzor vzel vsak funkcionar Rdečega križa, saj je imel skrbno pripravljen koncept, "živih" besed mu ni zmanjkalo. Ti govori nam Minařika predstavljajo kot globoko čutečega in sočutnega človeka. (Zbornik, 1987)

Med okupacijo je pomagal ljudem z zdravili in denarjem. (Zbornik, 1987) Pripravljali so pakete z zdravili za partizane. Vsa ta dejanja potrjuje avtentičen dokument, ki ga je Minařik napisal sam, in v katerem je zapisal, da je imel zeleno legitimacijo, da je sodeloval z OF (Osvobodilno fronto), in da je bil pod stalnim nadzorom.

V dokumentu je navedel tudi osebe, s katerimi je sodeloval, in ki lahko njegovo dejavnost potrdijo (*Dušan Spindler, dr. M. Sevšek, Vinko Gregorc-Suhi, dr. Bombek, dr. F. Cundrič, Ralca, Kati Pangerc (njeno pravo ime je Katarina), Angela Bezjak, Sonja Merčun, mr. Zora Jan, Rudolf Škrbinek, Kandeč, Čuček, Glaser, Kovačič, Vida Jaler, Justina Šantel, itd, ...*).

Na koncu je Minařik dodal: *»Dajal zdravila za izseljence in po taboriščih na severu in na jugu.«*.

(Muzejski listi 27, 2002), (Minařikova zbrana dela I, 2000), (Zbornik, 1987)

Sonja Merčun, tedanja študentka farmacije, ki je po vojni diplomirala v Zagrebu, je vedela, da je Minařik delal za partizane. O tem je vedela največ izmed vseh, vendar so jo kasneje izdali. Nemci so jo aretirali in odpeljali v Dachau. Minařik se je moral zagovarjati pri Nemcih, bil je v veliki nevarnosti. Od takrat naprej so ga stalno nadzorovali.

Katarina Pangerc je bila laborantka, ki je z Minařikom delala do leta 1949. Povedala je, da so ga nekateri po vojni blatili z izrazom "petolizec"¹⁰, in mu s tem naredili res veliko krivico. (Zbornik, 1987)

Zanimiv dogodek je opisal tudi Janko Glazer v zapisu o Minařiku ob njegovi sedemdesetletnici:

»Ko smo leta 1941 čakali v Meljski vojašnici (v Mariboru, op.p.) na izselitev, se je – ne vem več od kod – razširila vest, da bi bilo dobro vzeti s seboj kinin. Posrečilo se mu je pretihotapiti vest skozi žično ograjo – in drugo jutro smo dobili skrbno sestavljeno kolekcijo zdravil, ne samo zoper malarijo, ampak še za celo vrsto drugih bolezni; poslal jih je lekarnar Minařik.«.

(Zbornik, 1987)

¹⁰ Kdor si ponižujoče prizadeva za naklonjenost, zlasti nadrejenih.

V ohranjenem pismu Milke Rakove, ki je bila dolgoletna sodelavka, je nazorno opisala stanje v lekarnah v Mariboru po začetku okupacije. V pismu je opisala tudi Minařika:

»Najbolj nam gre na roko gospod apotekar Minařik.«

»V vsem nam pomaga, za kar ga prosimo. Smo vedno v zvezi.«

(Zbornik, 1987)

Anica Kraner, ki je bila pregnana na Hrvařko, je v svojih pismih presunljiva. Iz njih je čutiti bedo in obup pregnanih ter njihovo silno željo po vrnitvi domov. V enem izmed pisem polnem hvaležnosti in zahvale Minařiku posebej poudarja:

»najlepša hvala za denar in zdravila«.

Kasneje se je po Minařikovem posredovanju vrnila nazaj v Maribor.

(Zbornik, 1987)

Ljudska oblast mu je med lekarnarji najbolj zaupala. Zato je dobil za nalogo, da popiše vse osebe lekarn, ki je na dan okupacije zapustilo mesto. Dr. Jože Kovačič pa ga je določil za prevzem zapuščenih lekarn in popis zdravil ter inventarja.

(Minařikova zbrana dela I, 2000)

Minařikovo lekarno so leta 1949 nacionalizirali. Najstarejšo mariborsko lekarno so zaprli, del njene opreme pa preselili v Ruše, kjer so odprli novo lekarno. Minařik je kasneje prevzel vodstvo laboratorija v lekarni Center v Gosposki ulici.

(Zbornik, 1987), (Minařikova zbrana dela I, 2000)

V Mariboru je ostal in delal vse do svoje smrti. V tem času se je posvetil predvsem zgodovini farmacije. (Muzejski listi 27, 2002)

Opisal je zgodovino mariborske bolnišnice od leta 1348, pa tudi življenje Mihe Klause, svaka Primoža Trubarja in celjskega lekarnarja.

Dne 10. julija 1950 je Minařik prejel poziv Okrajnega sodišča v Mariboru, da se mora tam zglasiti 20. julija 1950 ob 8.30 uri v sobi številka 10. Šlo je za zadevo Kokalj Albina proti Minařik Franc, sodnik je bil Mikuž Ciril. Drugih podrobnosti o tožbi ne vemo.

Albina Kokalj je bila zaposlena v Minařikovi lekarni.

DRŽAVNI ZAVOD ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE — FILIALA V MARIBORU

Izvleček iz računa
skupine II.

Kat. št. 31/35566/41 Mesec april 194 7
Zdrav. okoliš Gospodarska dejavnost (šifra)
Delodajalec Minařik Franc Kraj Glasov trg - Maribor

Po členu 10 zakona o socialnem zavarovanju delavcev, nameščenecv in uslužbencev Vas pozivamo, da v roku 5 dni poravnate prispevke po sledečem obračunu:

Opozorilo! Izkazani znesek poravnajte po priloženi čekovni položnici	Zavarovanec	V službi		Število delovnih dni	Skupni zaslu- žek v denarju in naravnih dajstvih (oskrb.)	28% prispevek	
		od	do			din	p
Ako znesek v 5 dneh ne bo poravnán, sledi uvečba prisilne izterjave!	<u>Pompro Katarina</u>			<u>26</u>	<u>m 2.50</u>	<u>1400</u>	<u>—</u>
	<u>Virnik Katarina</u>			<u>26</u>	<u>m 2.100</u>	<u>530</u>	<u>—</u>
	<u>Kokalj Albina</u>			<u>26</u>	<u>m 4.600</u>	<u>1250</u>	<u>—</u>
	Skupaj			<u>78</u>		<u>2.546</u>	

Vplačali ste na račun teh prispevkov Din X
Ostane Din 2576.-
Dolg iz prejšnje dobe 7733.-
Obresti
Poštnina in stroški 2.00
Skupno dolgujete Din 10311.00

Maribor 29. 5. 194 7

Za zav. rač. oddelek: Prokic Pika Za knjigovodstvo:

Obr. 29 a B 266 2085 47

Slika 3: Dokazilo o zaposlitvi Albine Kokalj v Minařikovi lekarni
(Vir: Pokrajinski arhiv Maribor)

R 105/50 - 2

Tov. Minařik Franc
v (na) Mariboru.
se s tem poziva, da prispe osebnostno dne 20.7.1950
19. ob 12.9 urik temu sodišču v sobo štev. 10

Okrajno sodišče v Mariboru
dne 10.7. 19 50

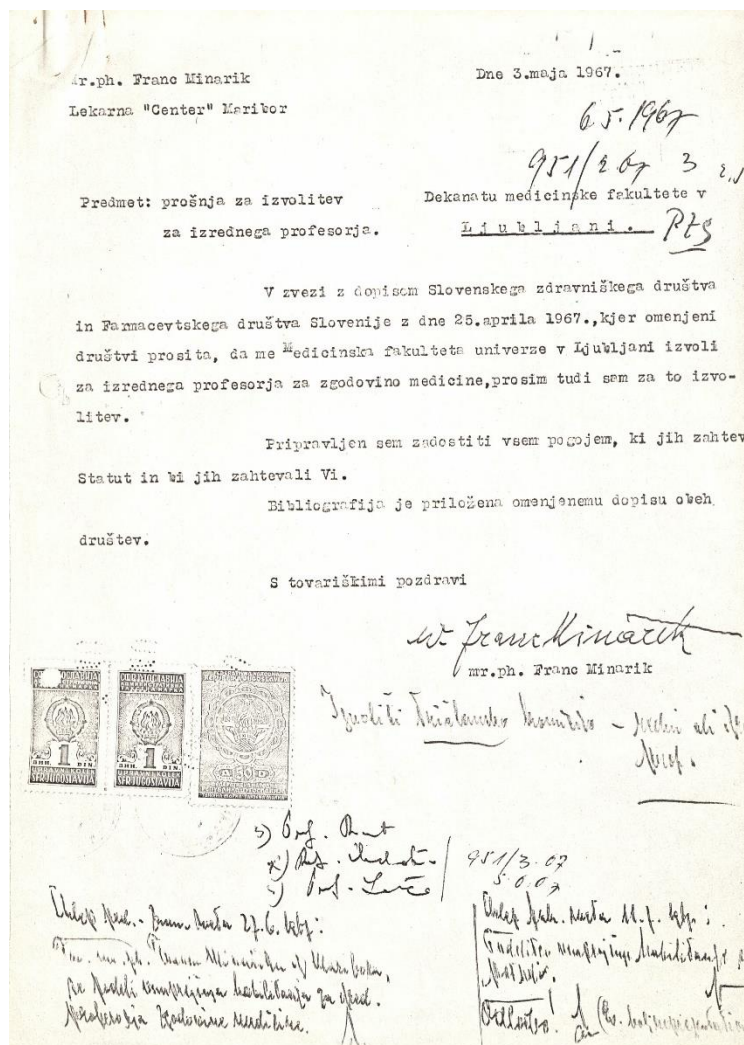
Predmet: Kokalj Albina proti
Minařik Franc

RODNIK MIKUŠ GIRIL
Kokalj Albina točen.
Minařik Franc

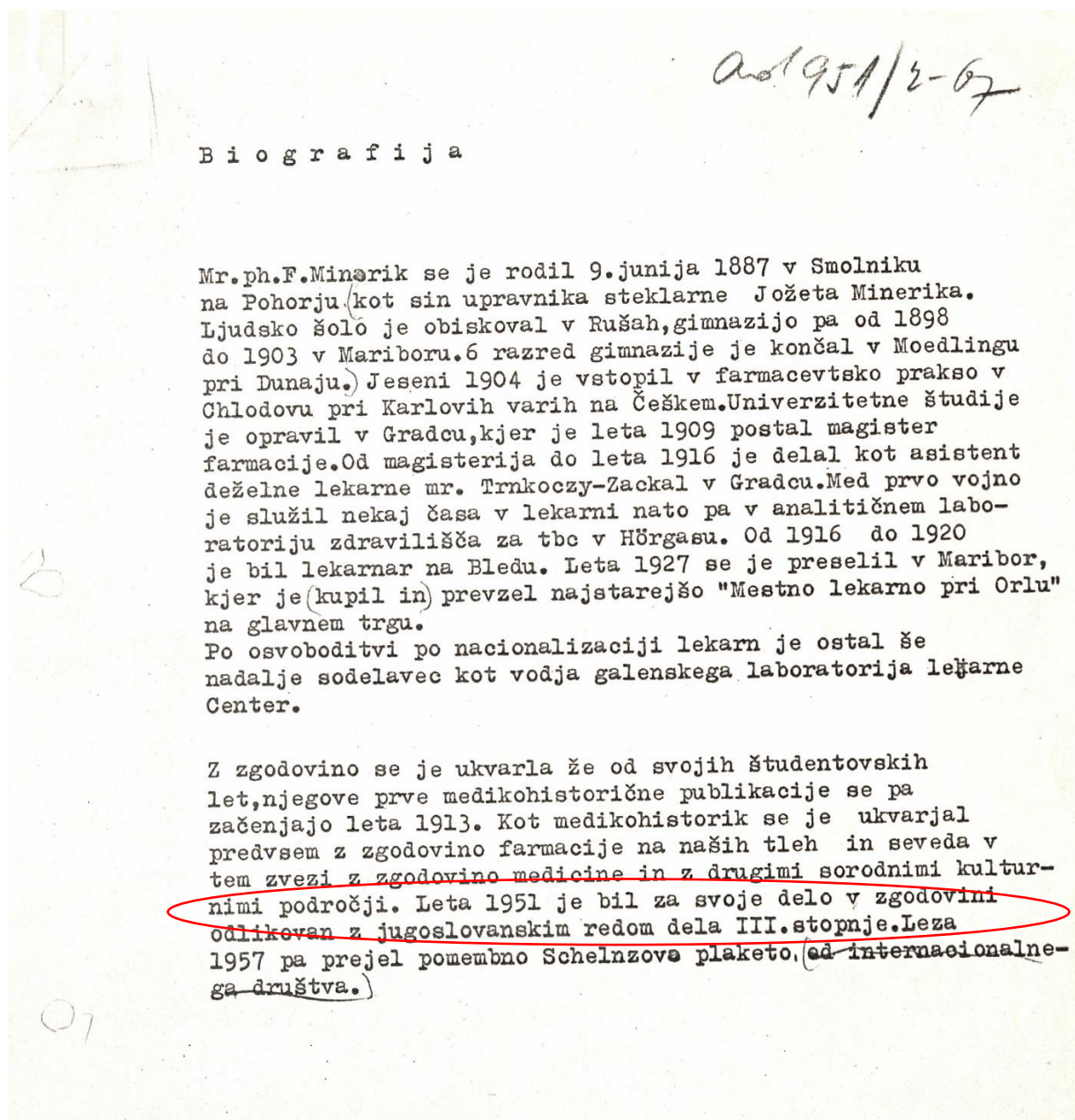
Koharj

Slika 4: Pismo Okrajnega sodišča Maribor
(Vir: Pokrajinski arhiv Maribor)

Leta 1951 je prejel svoje prvo odlikovanje. Odlikovan je bil z jugoslovanskim redom dela III. stopnje. Ta podatek je razviden iz biografije, ki jo je Minařík poslal dne 3. maja 1967 dekanu medicinske fakultete v Ljubljani, saj je izdal prošnjo za izvolitev za mesto izrednega profesorja. Leto kasneje je bil izvoljen v upravni odbor Mednarodnega društva za zgodovino farmacije in postal je redni član Mednarodne akademije za zgodovino farmacije.
(Minaříkova zbrana dela I, 2000)

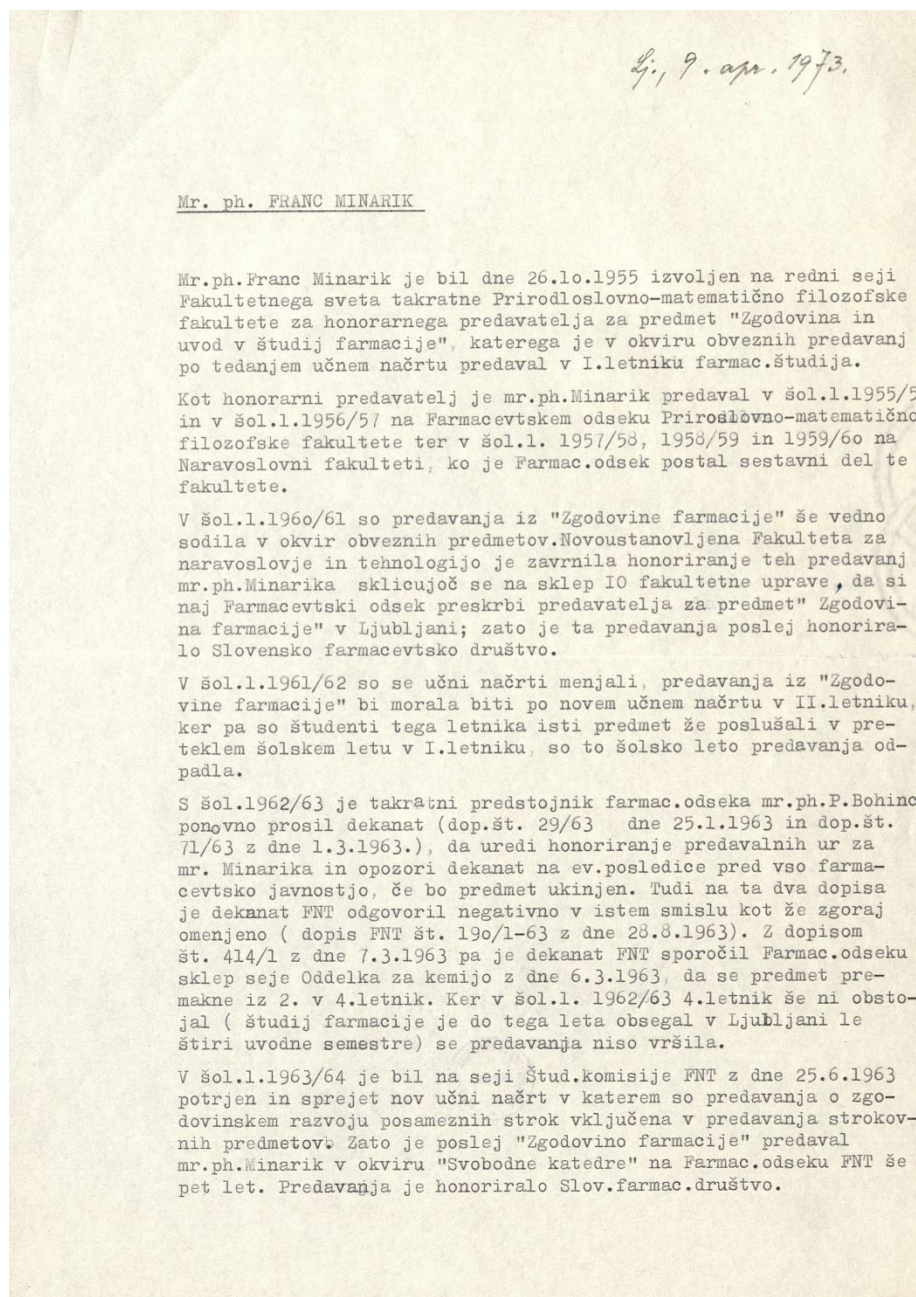
Slika 5: Prošnja za izvolitev za mesto izrednega profesorja
(Vir: Univerzitetna knjižnica Maribor)

Slika 6: Biografija

(Vir: Univerzitetna knjižnica Maribor)

Dne 26. oktobra 1955 je bil izvoljen na redni seji Fakultetnega sveta takratne Prirodoslovno – matematične filozofske fakultete za honorarnega predavatelja predmeta »Zgodovina in uvod v študij farmacije«, katerega je v okviru obveznih predavanj predaval v prvem letniku študija farmacije. Na zgoraj omenjeni fakulteti je predaval v šolskih letih 1955/56 in 1956/57. V šolskih letih 1957/58, 1958/59 in 1959/60 pa je predaval na Naravoslovni fakulteti, ko je farmacevtski odsek postal del te fakultete.

Slika 7: Dokument o izvolitvi za honorarnega predavatelja
(Vir: Univerzitetna knjižnica Maribor)

Minařikova ljubezen je nedvomno bila samostanska lekarna v Olimju pri Podčetrtku, ki je danes kulturni spomenik prve kategorije, tudi po njegovi zaslugi. O njej je napisal več člankov, prav tako je predaval o njeni zgodovini. Napisal je tudi knjigo z naslovom *Olimje*, ki jo je izdal leta 1955 v slovenskem, hrvaškem, nemškem in angleškem jeziku. Ta knjiga je še danes prava redkost. (Minařikova zbrana dela I, 2000)

Slika 8: Samostanska lekarna Olimje
(Vir: spletni vir)

O njej je vedno znova in znova odkrival nove stvari. To nam razkriva pismo, ki ga je pisal prof. Franju Bašu v Ljubljano. V pismu je Minařik napisal: »*Lansko leto sta me Mednarodno društvo zgodovine farmacije v Basslu in Mednarodna akademija za zgodovino farmacije v Haagu počastila s priznanjem, ki je moja staro dušo razveselilo, ne samo kot osebni doživljaj, ampak tudi kot priznanje farmacevtski zgodovini v Sloveniji. Tem bolj bi rad še vse študije končal, ki še niso za publikacijo pripravljene.*

Gornje sem omenil le Tebi kot prijatelju (podčrtal Minařik), ne da bi se hotel bahati. Četudi nisem nikoli delal zaradi priznanja, ampak iz ljubezni in zanimanja za zgodovino farmacije, predvsem domače, so vendar trenutki, mogoče trenutki slabosti v življenju, ko ti priznanje enega ali drugega človeka, čigar mnenje ti je dragoceno, dobro de, kakor balzam na rani in ti da novi pogum in moč za nadaljevanje dela.« (Zbornik, 1987)

Po vsebini pisma, ki ga je Minařik napisal prof. Franju Bašu, Štefan Predin mag. farm. sklepa, da je le-ta bil njegov intimnejši prijatelj. (Zbornik, 1987)

Odgovora prof. Franja Baša ne poznamo. (Zbornik, 1987)

V preostalih pismih Minařik tudi poudarja, da mu je mnenje prof. F. Baša zelo dragoceno.

Profesor Pavle Bohinc je v spomin na Minařika, njegovega prijatelja in vzornika zapisal:

»Nikoli nisi bil učenjakarsko pust. S srcem in dušo si se zavzel za Olimje in za rešitev njegovih fresk. To je Tvoje in naše Olimje, brez Tebe ga ne bi nikoli rešili.«

Minařik se je raziskovalno ukvarjal s praslovanskimi svečniki, strupi, mazili, amuleti, s srednjeveškimi zdravili, z alkimijo in s starimi javnimi lekarnami. Zelo rad je zbiral tudi predmete za muzejsko zbirko. Po njegovi zaslugi še danes stoji stalna lekarniška zbirka v Pokrajinskem muzeju Maribor, ki je bila tudi prva stalna lekarniška muzejska zbirka v Sloveniji. Slavnostno je bila odprta dne 27. oktobra 1957 v počastitev njegove sedemdesetletnice. (Zbornik, 1987), (Minařikova zbrana dela I, 2000)

Slika 9: Lekarniška zbirka v Pokrajinskem muzeju Maribor
(Vir: fotografija, lastni arhiv avtorice)

Predaval je na farmacevtskih kongresih ter objavljajl svoja dela. Poleg krajših študij je izdal dve deli:

- *Pohorske steklarne* (1966) – delo je nastajalo 10 let, posvetil pa ga je svojemu očetu in
- *Od staroslovanskega vraštva do modernega zdravila* (1971) – zasnovano je kot skripta za predavanje, kasneje pa je preraslo v splošno zgodovino farmacije (in to je do danes edino tovrstno slovensko delo)

(Minařikova zbrana dela I, 2000)

Ko je "naš" Minařik dočakal starost 70-ih let, mu je mariborska podružnica Slovenskega farmacevtskega društva priredila proslavo v rotovški dvorani v Mariboru. Mariborski rotovž je zgodovinsko tesno povezan z najstarejšo mariborsko lekarno, katere zadnji lastnik (1927-1949) je bil Minařik. (Minařikova zbrana dela I, 2000)

Štirideset let se je trudil s prispevanjem dragocenih podatkov k zgodovini farmacije, na to temo je objavil preko sto člankov. (Zbornik, 1987)

Minařiku so dne 9. junija 1957, na njegov rojstni dan, podelili Schelenzovo plaketo kot šestnajstemu dobitniku. Podelil mu jo je zagrebški profesor dr. Hrvoje Tartalja kot predstavnik Mednarodnega društva za zgodovino farmacije. Zakaj točno je Minařik prejel plaketo se ne ve. Edini »ostanek« je spremno pismo komisije, ki se glasi: *»Spoštovani gospod kolega! V resnično veselje nam je, da vam moremo sporočiti, da je podpisana komisija za podelitev Schelenzeve plakete enoglasno sklenila podeliti Vam . komisija je odločila, da Vam plaketo podeli ob Vašem rojstnem dnevu 9.6.1957. S to počastitvijo, ki pomeni mednarodno priznanje Vašega farmacevtskega zgodovinskega prizadevanja, naj bo počaščeno Vaše dolgoletno zaslužno delo na področju naše strokovne znanosti. Prek 40 let ste se trudili s prispevanjem dragocenih podatkov k zgodovini farmacije, ki ste jih objavili v približno 100 člankih. S tem ste si zlasti v svoji ožji domovini pridobili glas posebno zasluženega predstavnika naše znanosti, kar je prišlo do izraza šele pred kratkim v podelitvi stolice za zgodovino farmacije«.* (Minařikova zbrana dela II, 2001)

Kot znanstvenik Minařik ni bil zgolj lokalist, temveč je raziskal vso Slovenijo in še preko naših meja. To je prišlo do izraza ob njegovi 80-letnici (1967), ko so mu pripravili prireditev v Viteški dvorani Pokrajinskega muzeja Maribor. Prireditelji so bili mariborska podružnica Slovenskega farmacevtskega društva, Pokrajinski muzej v Mariboru, Slovensko zdravniško društvo v Mariboru, Zveza kulturnih društev v Mariboru, sekcija Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Jugoslavije in Mariborskih lekarn Maribor. Zbranim gostom iz vse Jugoslavije, Italije, Nemčije in Avstrije je igral orkester pod vodstvom prim. dr. E. Pertla, kar je dalo prireditvi poseben pečat. (Zbornik, 1987)

Na prireditvi je prejel odlikovanja in čestitke:

- Visoko državno odlikovanje (red zaslug za narod z zlato zvezdo), podelil mu ga je takratni mariborski župan Mirko Žlender,
- Winklerjevo plaketo, ki mu jo je izročil takratni predsednik Mednarodnega društva za zgodovino farmacije prof. Edmund Georg Dann, Minařik pa je tedaj bil najstarejši član zgoraj omenjenega društva, ki združuje 40 držav,
- Medicinska fakulteta v Ljubljani ga je imenovala za izrednega profesorja zgodovine medicine, imenovanje pa mu je izročil dekan prof. dr. Marij Avčin,

- prejel je tudi odlikovanje »Lauri di Palatino«, ki mu ga je izročil prof. Vitolo z univerze v Pisi. (Minařikova zbrana dela I, 2000)

Ob tej priložnosti pa je portret Minařika naslikal mr. ph. Bruno Tobias. Portret sta mu izročila takrat mlada mariborska farmacevta Alenka Supe in Štefan Predin. Dogodek je odmeval po domovini in onstran meja. Ob dogodku je Minařik bil presrečen, kar je razvidno iz zahvalnega pisma, ki ga je poslal sodelavcem v mariborskih lekarnah:

»Lepi dnevi praznovanja moje osemdesetletnice so mimo. Bili so zame pravljčni dnevi in le počasi se uživljam zopet v vsakdanjost. Ti enkratni doživljaji mi bodo ostali v trajnem spominu kot vaše ljubljeno darilo. Posameznosti mi ni mogoče naštet ... Bilo je vse brez primere čudovito«. (Minařikova zbrana dela I, 2000)

Do smrti je aktivno sodeloval na domačih in mednarodnih farmacevtskih kongresih in zbiral predmete za muzejsko zbirko. Poznal je zgodovinsko vrednost posameznih predmetov po lekarnah in se trudil, da bi jih uvrstil v muzejsko zbirko. Prepričan je bil v to, da je za zgodovino potrebno skrbeti, hraniti fotografije, predmete, stara stopnišča, oboke, poročila o farmaciji, farmacevtskih in njihovem strokovnem udejstvovanju. To je bilo njegovo življenjsko vodilo, kar dokazuje s svojim zgodovinopisnimi publicističnim in zbirateljskim delom.

(Zbornik, 1987)

Prav na svoj rojstni dan, 9. junija 1972, je zatisnil vse do zadnjega živahne in dobrohotne oči, oči dobrega, plemenitega človeka. Umrl je v mariborski bolnišnici, pokopan pa je, kakor si je sam želel, ob svoji materi v Lenartu v Slovenskih Goricah. (Zbornik, 1987)

Slika 10: Franc Minařik
(Vir: spletni vir)

Nemško društvo za zgodovino farmacije ga je po njegovi smrti odlikovalo s Ferchlovo medaljo. Fritz Ferchl je bil nemški zgodovinar farmacije, soustanovitelj Mednarodnega društva za zgodovino farmacije in ustanovitelj Nemškega lekarniškega muzeja. Odlikovanje je izročil prof. Hagen Hein, takratni predsednik Mednarodnega društva za zgodovino farmacije, prevzeli pa sta ga Minařikovi hčeri Pia Minařik, poročeno Wagner in Ingeborg Minařik.

S častno diplomom ga je odlikovalo Znanstveno društvo za zgodovino zdravstvene kulture Jugoslavije, prevzel pa jo je Pokrajinski muzej v Mariboru, ki jo tudi hrani.

(Zbornik, 1987)

3. POSLEDNJI GOSPOD V OČEH DRUGIH

Minařik je bil zelo komunikativen, in to so vedeli prav vsi, ki so ga poznali. Pri njem so bili še posebej dobro zapisani tisti, ki so skrbeli za odkrivanje preteklosti. Zanje je posvetil ves svoj čas in trud, če so le ti potrebovali njegovo pomoč ali nasvet. Imel je veliko znancev in prijateljev, ki jim je – če je le lahko – vedno pomagal pri zgodovinskem delu.

(Minařikova zbrana dela II, 2001)

Nikoli ga nisi videl ne žalostnega ne mrkega. Bil je zgovoren, rad je razlagal. Učil je prisrčno in prizadeto hkrati, kot bi govoril s svojim najljubšim otrokom. Zares je bil dober prijatelj, obenem pa je bil tudi učitelj vsem, ki niso nikakor slutili, da se bodo nekoč pridružili njegovim muzam. (Minařikova zbrana dela II, 2001)

Vedno je pozdravil vsakogar, tudi, če ga je le bežno poznal. Z leti, ko mu je začel pešati spomin, je iz obzirnosti začel pozdravljati vsevprek. Ljudje so to dojemali kot olikanost. Prav zaradi tega so ga označili za osebo s pridihom starega bontona. Ljudem ni ostal v spominu le kot odličen strokovnjak, temveč tudi kot pripovedovalec o čudnih zvarkih, vražah in zdravilstvu. Ko so ga obiskali v laboratoriju mariborskih lekarn jim je vedno postregel kozarec "laboratorijske" pijače - "železno vino". (Muzejski listi 27, 2002)

Železno vino – recept:

- 1,5 l bezgovih jagod (lahko tudi robidnice, borovnice, maline, ribez)
- 3,5 l vode
- 1 kg sladkorja
- 1 dag kvasa

Kot upokojenec je bil obiskov vedno zelo vesel. Obiskovalci so bili vedno znova in znova presenečeni nad njegovim prijaznim sprejemom, razgovorom ter odnosom do ljudi. Ob takšnih priložnostih je rad pripravil že zgoraj omenjen napitek. (Zbornik, 1987)

Ljudje, ki so Minařika poznali so ga opisali kot vedrega človeka, ki je živel za svoje delo. Zanj je to bil "življenjski vitamin". Posvetil mu je celo življenje in zanj ogromno žrtvoval. Raziskoval je tako rekoč ves slovenski prostor. Prav tako so vsa njegova dela živa in objektivna, kar pomeni, da jih je napisal človek, ki je pravi raziskovalec in ne kabinetni učenjak.

(Zbornik, 1987)

Z njegovimi deli je posegel na področje zgodovine, ki pri nas ni bilo ne znano in ne strokovno raziskano. Njegovo delo še do danes ni v celoti ocenjeno in raziskano. Nadaljnega raziskovanja so se po njegovi smrti lotili njegovi prijatelji, ki so delo dodobra poznali ter ga spoštovali. Minařikova želja je bila, da njegova dela ostanejo na slovenskih tleh. Prav je, da ohranimo njegov znanstveni duh, in da nadaljujemo njegovo delo. Pri tem pa se moramo zavedati, da brez lastne zgodovine zares ničesar ne pomenimo. (Zbornik, 1987)

Pomembnosti njegovega dela ne moremo ovrednotiti. Bibliografski kronološki profil nam pove, da ni panoge v zgodovini farmacije ali v zgodovini medicine, kamor ne bi posegel tudi Minařik. (Zbornik, 1987)

To, da je cenil predvsem odkrivanje preteklosti, nakazuje ena izmed njegovih želja. Źelel si je, da bi bila v Mariboru zgodovinska medicinska zbirka. V ta namen je spodbujal zdravstvene ustanove, da bi imele medicinsko muzejske kabinete, kjer bi shranjevale vse, kar se navezuje na zgodovino medicine, dokler se v Mariboru ne bi uredil medicinski muzej.

(Minařikova zbrana dela II, 2001)

Dr. Drago Muřić je napisal razpravo "Franc Minařik zgodovinar farmacije", v kateri je poudaril, da Minařik odločno posega na področje zgodovine medicine z dvajsetimi deli. Muřićev članek je edini do sedaj, ki je Minařikovo delo ocenil s te plati. (Zbornik, 1987)

Profesor zgodovine farmacije iz Zagreba, prof. H. Tartalja, ga je uvrstil med pionirje zgodovine farmacije pri nas. Posebej poudarja tudi njegove zasluge pri nastanku Mednarodnega društva za zgodovino farmacije in Mednarodne akademije. Prav tako je v svojih govorih večkrat dejal, da mu je bil Minařik vzornik in učitelj. (Minařikova zbrana dela I, 2000)

Štefan Predin, mag. farm., je Minařika, v knjigi Minařikova zbrana dela II, predstavil kot največjo živo mestno znamenitost, ki je od meřčanov mesta Maribor prejela vso spořtovanje. Zmeraj je bil v obleki in s kravato, pogosto je imel tudi telovnik. Nikoli ga nisi videl brez palice in klobuka z značilno obrobo, ki je bil njegov prepoznavni znak. Na prvi pogled je izgledal kot, da je prišel iz nemega filma. (Minařikova zbrana dela II, 2001)

Novinar Srećko Niedorfer ga je včasih obiskal v centralni lekarni na Gosposki ulici. Opisal ga je kot izjemno pozornega in zabavnega gostitelja.

»Zmeraj je postregel z vinum colae, z njegovim farmacevtskim vinom, za katerega ni treba okopavati vinograda. Bil je izjemen mojster v posvetnem besedovanju, šarmanto in galantno udvorljiv do žensk. Vsekakor je bil radoživ. Bil je špartansko discipliniran in pohorsko trdoživ. Bil je moř, ki je lahko sredi Maribora kadarkoli ustavil čas in ustvaril trenutek za tisto, čemur pravimo večnost, a je v resnici nepozabnost ali pa zgolj prekrasen spomin«.

(Minařikova zbrana dela II, 2001)

Prof. dr. Edvard Glaser, prim. dr. med. je Minařika opisal kot človeka, ki ne pozna težav in ne skrbi.

»Njegov lepi obraz s skrbno pristriřeno bradico, z lepimi, bistro sijoćimi očmi, včasih malce nemirnimi je izžareval toplino in prijaznost sogovorniku. Zavraćal je naslavljanje s profesorjem, kot da mu to ni ljubo. Tudi pri strokovnih razgovorih je bil tak«. (Zbornik, 1987)

Opisal ga je tudi pesnik Janko Glazer, ki je bil Minařikov prijatelj:

»Bil je človek, pripravljen dajati več, kot je zahteval zase: nesebičen, uslužen, tenkočuten, obziren, dober. Izjemen človek: človek, ki je znal in si je upal biti tudi zadovoljen, čeprav seveda (kakor nikomur) tudi njemu ni bilo prizaneseno z udarci. A imel je nekaj, česar nima vsak: več kot uspehi v denarju mu je bilo zadoščenje, ki mu ga je prinašalo delo. Živeti je pomenilo zanj delati!« (Minařikova zbrana dela I, 2000)

Bil je skromen človek, ki je v sebi gojil le eno samo željo – zbuhati veselje in zanimanje za spoznavanje naše kulturne dediščine in raziskovalnih poti. Po upokojitvi je prejemal izredno majhno pokojnino. Vse kar je bilo povezano z njegovimi deli si je plačeval sam...tipkarske storitve, fotografiranje, vožnje z avtobusom ali vlakom,... Velikokrat si je proti koncu meseca izposojal denar za hrano. Ker si je moral doma popraviti streho in ograjo, si za zimo ni mogel kupiti niti premoga in niti drv. Vendar o svojih težavah nikoli ni tožil drugim. Tudi za pomoč ni prosil. Žalostna resnica pa je tudi, da mu marsikdaj nihče ni stal ob strani. Do konca pa mu je kljub vsemu ob strani stala magistra Špendlova.

(Zbornik, 1987), (Minařikova zbrana dela I, 2000), (Minařikova zbrana dela II, 2001)

4. MINAŘIKOVA DELA

Minařik je brskal in iskal podatke o lekarnah, lekarnarjih, bolnicah in zdravnikih v mnogih fasciklih samostanov, v javnih knjižnicah, uradih in muzejih. (Muzejski listi 27, 2002)

Bibliografija njegovih del obsega šestinosemdeset tehničnih strokovnih razprav, s katerimi se je uvrstil med najpomembnejše slovenske specialne zgodovinarje. Bil pa je najpomembnejši slovenski zgodovinar lekarništva.

Prim. dr. Eman Pertl, je Minařikova dela razdeli na trinajst področji:

1. Zdravilstvo in zdravljenje pri starih Slovanih; 6 objav,
2. Lekarniški predpisi, organizacija lekarn, njihova oprema in razvoj uteži; 8 objav,
3. Uporaba zdravilnih drog in zdravil v posameznih obdobjih; 6 objav,
4. Samostanske lekarne in zdravljenje v samostanskih infirmijah; 11 objav,
5. Prizadevanje alkimistov v naših pokrajinah; 5 objav,
6. Najdrobnejša historiografija posameznih lekarn in prispevki F.M. k zgodovini zdravstva na Slovenskem; 12 objav,
7. Lekarništvo v posameznih slovenskih pokrajinah; 4 objave,
8. Tujerodci, soudeleženci pri oblikovanju zdravstvene kulture na Slovenskem; 4 objave,
9. Zdravilni vrelci na Slovenskem; 4 objave,
10. Specifični slovenski mediko-farmacevtski-historijski problemi; 13 objav,
11. Prispevki F.M. k zgodovini našega gospodarstva; 4 objave,
12. Prispevki F.M. na domačih kongresih,
13. Prispevki F.M. na kongresih v tujini.

(Zbornik, 1987)

Štefan Predin, mag. farm. je v knjigi Minařikova zbrana dela I razvrstil njegova dela v šest poglavij.

1. POGLAVJE, imenuje se MATERIA MEDICA

a) o zdravilnih rastlinah – v to skupino so razvrščene tehtne razprave o nekaterih zanimivih zdravilnih rastlinah.

- *Iz zgodovine lepega jegliča*; članek je bil objavljen že leta 1913. Napisan je precej poetično, sluti se že njegovo kasnejše realistično opisovanje.
- *Razprava o nadlišču*; to je temeljita razprava, ki skozi stoletja buri duhove zaradi svojih opojnih lastnosti. Razpravo je posvetil prijatelju Rudolfu Ramorju (ljubljski lekarnar).
- *Študija o vratiču*; to je bil njegov prvi članek, ki ga je objavil v slovenskem farmacevtskem glasilu.
- *Iz zgodovine poljske košeniljke*; to je sestavek objavljen v hrvaškem Farmaceutskem Vjestniku.

b) o zdravilih po predpisih dispensatorjev in farmakopej – v to skupino so razvrščene razprave o zdravilih, ki jih je priznavala šolska medicina.

- *Naša materia medica v 16. stoletju*
- *Naša materia meidica XVII. Stoletja*
- *9. Zaloga Mucherjeve lekarne in drugih kranjskih lekarn v 17. in začetkom 18. stoletja* – to je 9. članek, ki je objavljen v Črticah iz zgodovine kranjske farmacije
- *Slovenske "na rokah" pisane bukve iz leta 1759*

c) o oblikah zdravil – v to skupino so razvrščene avtorjeve razprave o posameznih oblikah zdravil.

- *De pilulis*
- *Aquae destillatae*
- *Opis nekaterih zgodovinskih predmetov iz lekarne Neumarkt pri Bolzanu*
- *Popis stare lekarniške omarice*

2. POGLAVJE, imenuje se O STAROSLOVANSKEM IN LJUDSKEM ZDRAVILSTVU

V tem poglavju je z zanimivimi in tehtnimi razpravami posegel na področje, ki ni ozko povezano z njegovo primarno dejavnostjo, torej zgodovino farmacije.

- *O staroslovanskih svečenikih, čarodejih in vračih*
- *O nekaterih strupenih, omotičnih in zdravilnih rastlinah starih Slovanov*
- *O slovanskih amuleti in priveskih*
- *Demoni, zdravje in bolezen v slovanski mitologiji in ljudski tradiciji*

3. POGLAVJE, imenuje se O DELU V LEKARNAH

a) o starih utežeh

- *O starih utežeh*
- *O funtih in gramih v Rusiji in na Francoskem*
- *O izvoru dvanajstinske delitve stare lekarnarske uteži*
- *O granu in njegovem vplivu na medicinsko libro*
- *O starofrancoski lekarniški uteži*

b) o opremi in lekarniški taksi

- *8. Inventar lekarne Jakoba Mucher-ja v Novem Mestu (1640)*
- *Nekaj slik iz farmacevtsko-historične zbirke lekarnarja Mr. B. Lavičke v Trzinu*

c) o lekarniških predpisih

- *Navodila za deželnega lekarnarja v Novem mestu in njegova pismena obluba*
- *Kako je nastal lekarnarski red iz leta 1710*
- *Lekarniški red za Ljubljano in Novo mesto*
- *11. Kranjski lekarnarski res 1710*
- *O nadzorovanju lekarn*

4. POGLAVJE, imenuje se O ALKEMIJI IN ALKEMISTI

- *Nekaj o stari zlatarski umetnosti*
- *O alkemiji na Kranjskem*
- *O alkimiji na Kranjskem*
- *O stermolskih alkemistih*
- *Razprava ljubljanskega alkemista Raina o tekočini "alkaest"*
- *Geslo o alkemiji na Slovenskem v Enciklopediji Jugoslavije*

5. POGLAVJE, imenuje se IZ ZGODOVINE SAMOSTANSKE FARMACIJE

a) o samostanskih redovih

- *O hospitalskih viteških redih na Slovenskem, 1. del*
- *O hospitalskih viteških redih na Slovenskem, 2. del*
- *Zdravilstva večji menihi (infirmarii)*
- *O bolnikih in zdravilih cistercijanov*
- *O bolnikih in zdravilih v cistercijanskih samostanih*
- *O belih menihih, njihovih bolnikih in zdravilih*

b) o olimski lekarni

- *Grad Olimje in Pavlinci*
- *Freske v nekdanji samostanski lekarni v Olimju*
- *Zdravstveno zgodovinski motivi na freskah v gradu Olimje*

c) o samostanskih lekarnaricah

- *O prvih apotekaricah v Sloveniji v Radljah v 17-18 stol*
- *Vesti o nekaterih samostanskih lekarnaricah 17. in 18. stoletja*
- *Margareta Labasser prva po imenu znana lekarnarica v Sloveniji*

d) iz zgodovine nekaterih samostanskih lekarn

- *Iz zgodovine nekaterih samostanskih špitalov in samostanskih lekarn v Štajerski*
- *Dostavek*
- *1. lekarna usmiljenih bratov v Ljubljani*
- *Lekarna v Nazarju*

e) o strokovni literaturi v samostanih

- *Iz samostanskih knjižnic*
- *O starejši naravoslovni literaturi v Žički kartuziji*
- *Podatki o zdravstvu v Žički dolini do leta 1782*
- *K zgodovini lekarne, biblioteke in špitala najstarejšega srednje-evropskega kartuzijanskega samostana v Žičah*
- *Zdravstvo v Žički dolini v najstarejši dobi*

6. POGLAVJE, imenuje se O KOZMU IN DAMJANU TER O KRISTUSU KOT LEKARNARJU

- *Sveta Kozma in Damjan kot lekarnarja*
- *Svetnika Kozma in Damjan v ljubljanski škofiji*
- *Kozma in Damjan, patrona zdravnikov, lekarnarjev in bolnikov, v Sloveniji*
- *Slike in kipi obeh staroveških zdravnikov-lekarnarjev Kozma in Damjana v Sloveniji*
- *Kristus kot lekarnar*

V knjigi Minařikova zbrana dela II je Štefan Predin, mag. farm njegova dela razvrstil v nadaljnjih sedem skupin.

1. SKUPINA

Sem uvrščamo najstarejšo zgodovino o prvih lekarnarjih in javnih lekarnah v Sloveniji. To so članki o lastnikih lekarn v Ljubljani, o lekarnarjih v Novem mestu in po drugih mestih Slovenije.

2. SKUPINA

Sem uvrščamo članke o italijanskih lekarnarjih pri nas. Še posebej o teh lekarnarjih, ki so delovali v naših primorskih mestih, kjer so nastale prve lekarne v Sloveniji, ki dajejo vpogled v tedanji položaj, vlogo in status lekarnarja in lekarne.

3. SKUPINA

Sem uvrščamo prispevke o posameznih lekarnah v Sloveniji, in dva iz pisanja zgodovine lekarn v Avstriji. V njih lahko najdemo razlago o nastanku stanovskih lekarn in poznejši prehod v zasebno last lekarnarjev in njihovih dedičev.

4. SKUPINA

Sem uvrščamo članke o lekarnarjih in farmacevtilih.

5. SKUPINA

Sem uvrščamo članke, s katerimi je močno posegel na področje zgodovine medicine.

6. SKUPINA

Sem uvrščamo članke o raziskovanju zgodovine slovenskih mineralnih vrelcev in dosežke njihovih analitikov.

7. SKUPINA

Očetu v spomin je raziskal zgodovino steklarn. Svoje raziskovanje je strnil v knjigi Pohorske steklarne, ki je izšla leta 1966.

Štefan Predin, mag. farm. je kasneje ustvaril še osmo skupino, v katero je dal vsa Minažikova dela, ki jih ne moremo uvrstiti v predhodnih šest poglavji ali sedem skupin.

5. KAJ SE DANES IMENUJE PO NJEM?

5.1 Minařikovo odličje

Po njem se danes imenuje Minařikovo odličje, ki je najvišje priznanje Slovenskega farmacevtskega društva. Odličje se podeljuje že od leta 1975 za izstopajoče, dolgoletne zasluge pri razvoju farmacije na pedagoškem, znanstveno – raziskovalnem ali strokovnem organizacijskem področju. Od leta 1990 se podeljuje tudi Minařikovo priznanje. Vsako leto se podeli eno Minařikovo odličje in največ pet Minařikovih priznanj.

Poleg zgoraj navedenih nagrad Slovensko farmacevtsko društvo podeljuje še priznanje častnega člana društva in pohvalo.

- *MINAŘIKOVO ODLIČJE* se podeli članu Slovenskega farmacevtskega društva za izjemne zasluge pri delovanju društva in za posebne uspehe pri razvoju farmacije na pedagoškem, znanstveno – raziskovalnem ali strokovnem organizacijskem področju.
- *MINAŘIKOVO PRIZNANJE* se podeli članu Slovenskega farmacevtskega društva za zasluge pri delovanju društva, podružnice ali sekcije v lokalnem okolju ali širše in za uspehe pri razvoju farmacije na pedagoškem, znanstveno – raziskovalnem ali strokovnem organizacijskem področju.
- *PRIZNANJE ČASTNEGA ČLANA* se podeli za izredne zasluge pri razvoju farmacevtske dejavnosti, njej sorodne stroke ali za posebne zasluge za društvo.
- *POHVALA* se podeli članu Slovenskega farmacevtskega društva za zasluge pri delovanju društva, podružnice ali sekcije na strokovnem, znanstvenem ali socialnem področju.

5.2 Ulica

Po Francu Minařiku se imenujeta tudi dve ulici. Ena se nahaja v Mariboru, druga pa v Rušah.

6. RAZPRAVA

V zadnjem delu svoje raziskovalne naloge bom analizirala zastavljene hipoteze in jih na podlagi tega potrdila ali ovrgla. Vse hipoteze bom podkrepila z podatki, ki so že zapisani v besedilu. Postavila bom tudi možnosti nadaljnjih raziskovanj, saj bi z njimi lahko naredili še podrobnejši življenjepis Franca Minařika in njegovih del.

6.1 Analiza hipotez in raziskovalnih vprašanj

Raziskovalno vprašanje št. 1: Kaj ga je poleg zgodovine farmacije še zanimalo?

Hipoteza št. 1: Poleg zgodovine farmacije so ga zanimale tudi druge naravoslovne vede.

Prva leta po selitvi je z družino živel na Maistrovi ulici 13, kasneje pa so se preselili na Gregorčičevo ulico 56. **Po prihodu se je včlanil v Zgodovinsko društvo in se posvetil svoji najljubši dejavnosti – raziskovanju zgodovine farmacije in medicine.**

Minařik se je **raziskovalno ukvarjal s praslovanskimi svečniki, strupi, mazili, amuleti, s srednjeveškimi zdravili, z alkimijo in s starimi javnimi lekarnami. Zelo rad je zbiral tudi predmete za muzejsko zbirko.** Po njegovi zaslugi še danes stoji stalna lekarniška zbirka v Pokrajinskem muzeju Maribor, ki je bila tudi prva stalna lekarniška muzejska zbirka v Sloveniji. Slavnostno je bila odprta dne 27. oktobra 1957 v počastitev njegove sedemdesetletnice.

Odgovor na raziskovalno vprašanje:

Poleg zgodovine farmacije ga je zanimala tudi zgodovina medicine. Raziskoval je tudi praslovanske svečnike, strupe, mazila, amulete. Ukvarjal se je tudi s preučevanjem srednjeveških zdravil, z alkimijo in s starimi javnimi lekarnami. Zelo rad je zbiral tudi predmete za muzejsko zbirko.

Hipoteza:

Svojo hipotezo **POTRJUJEM**, saj sem ugotovila, da se je poleg preučevanja zgodovine farmacije, ukvarjal tudi s preučevanjem zgodovine medicine. Raziskoval je praslovanske svečnike, strupe, mazila, amulete. Ukvarjal se je tudi s preučevanjem srednjeveških zdravil, z alkimijo in s starimi javnimi lekarnami. Zelo rad je zbiral tudi predmete za muzejsko zbirko.

Raziskovalno vprašanje št.2: Zakaj ga imenujemo pionir zgodovine farmacije pri nas?

Hipoteza št.2: Pionir zgodovine farmacije pri nas so ga imenovali, ker je bil prvi, ki je pri nas posegel na to področje.

Med pisanjem raziskovalne naloge sem prišla do podatka, da je Minažik s **svojim raziskovanjem zgodovine farmacije posegel na področje, ki takrat pri nas ni bilo ne znano in ne strokovno raziskano**. Njegova dela še do danes niso bila v celoti ocejena in niti raziskana. Nadaljnjih raziskovanj njegovih del so se lotili le njegovi prijatelji, ki so dela že dodobra poznali in jih tudi spoštovali.

Profesor zgodovine farmacije iz Zagreba, prof. H. Tartalja, je Minažika **uvrstil med pionirje zgodovine farmacije pri nas**. V svojih govorih je večkrat poudarjal njegove zasluge pri nastanku Mednarodnega društva za zgodovino farmacije in Mednarodne akademije. Prav tako je v govorih dejal, da mu je Minažik bil velik vzornik in učitelj.

Odgovor na raziskovalno vprašanje je:

Minažik je torej posegel na področje zgodovine, ki pri nas ni bilo ne znano in ne strokovno raziskano. Zato mu je profesor zgodovine farmacije iz Zagreba, prof. H. Tartalja, "nadel naziv" pionir zgodovine farmacije.

Hipoteza:

Svojo hipotezo **POTRJUJEM**, saj sem ugotovila, da je bil pri nas Minažik prvi, ki je posegel na področje zgodovine farmacije. Zaradi tega je tudi dobil "naziv" pionir zgodovine farmacije.

Raziskovalno vprašanje št.3: Zakaj je uporabljal psevdonim Kiranim?

Hipoteza št.3: Psevdonim Kiranim je uporabljal zaradi pisanja o občutljivih vsebinah.

Med pisanjem raziskovalne naloge sem prišla do podatka, da je Minařik svoje prve članke (Razmišljanje o miru, Grob in vojna, Nasilje in pravica pri razvoju človeštva) začel objavljati v letih od 1907 do 1908. V letih 1909 in 1910 je objavljaj tudi aforizme. **Tako članke kot aforizme je objavil pod psevdonimom Kiranim, kar je narobe obrnjen njegov priimek Minařik. Članki, ki jih je objavljaj med letoma 1907 in 1908 (Razmišljanje o miru, Grob in vojna, Nasilje in pravica pri razvoju človeštva) so imeli pacifistično vsebino, pacifizem pa je politično gibanje, ki nasprotuje vsaki vojni. Torej gre za eno izmed občutljivejših vsebin.**

Odgovor na raziskovalno vprašanje je:

Minařik je psevdonim uporabljal zaradi pisanja o občutljivih vsebinah – članki s pacifistično vsebino.

Hipoteza:

Svojo hipotezo **POTRJUJEM**, saj sem predpostavila, da je psevdonim uporabljal zaradi pisanja o občutljivih vsebinah, z raziskovanjem pa sem ugotovila, da so občutljiva vsebina njegovi članki s pacifistično vsebino.

Raziskovalno vprašanje št.4: Kdo je bil njegov najtesnejši prijatelj?

Hipoteza št.4: Njegov najtesnejši prijatelj je bil pesnik Janko Glazer.

V raziskovalni nalogi sem ugotovila, da je Minařik **imel mnogo prijateljev** zaradi njegove vedrosti, človekoljubnosti, prijaznosti, ...

Eden izmed njegovih prijateljev je bil tudi Janko Glazer, saj sem med branjem literature, med brskanjem v arhivu in čitalnici Univerzitetne knjižnice Maribora ugotovila, da je vedel veliko o življenju Franca Minařika ter mu namenil veliko pisem.

V raziskovalni nalogi sem ga z njegovima zapisoma omenila dvakrat:

1.

Zanimiv dogodek je opisal tudi Janko Glazer v zapisu o Minařiku ob njegovi sedemdesetletnici: *»Ko smo leta 1941 čakali v Meljski vojašnici (v Mariboru, op.p.) na izselitev, se je – ne vem več od kod – razširila vest, da bi bilo dobro vzeti s seboj kinin. Posrečilo se mu je pretihotapiti vest skozi žično ograjo – in drugo jutro smo dobili skrbno sestavljeno kolekcijo zdravil, ne samo zoper malarijo, ampak še za celo vrsto drugih bolezni; poslal jih je lekarnar Minařik.«.*

2.

Opisal ga je tudi pesnik Janko Glazar, ki je bil Minařikov prijatelj:

»Bil je človek, pripravljen dati več, kot je zahteval zase: nesebičen, uslužen, tenkočuten, obziren, dober. Izjemen človek: človek, ki je znal in si je upal biti tudi zadovoljen, čeprav seveda (kakor nikomur) tudi njemu ni bilo prizaneseno z udarci. A imel je nekaj, česar nima vsak: več kot uspehi v denarju mu je bilo zadoščenje, ki mu ga je prinašalo delo. Živeti je pomenilo zanj delati!«

Pomemben dogodek za potrditev/zavrnitev zastavljene hipoteze pa je samostanska lekarna v Olimju, v katero je bil Minařik nedvomno zaljubljen. O njej je vedno znova in znova odkrival nove stvari. To nam razkriva pismo, ki ga je pisal prof. Franju Bašu v Ljubljano. V pismu je Minařik napisal: *»Lansko leto sta me Mednarodno društvo zgodovine farmacije v Basslu in Mednarodna akademija za zgodovino farmacije v Haagu počastila s priznanjem, ki je moja staro dušo razveselilo, ne samo kot osebni doživljaj, ampak tudi kot priznanje farmacevtski zgodovini v Sloveniji. Tem bolj bi rad še vse študije končal, ki še niso za publikacijo pripravljene.*

Gornje sem omenil le Tebi kot prijatelju (podčrtal Minařik), ne da bi se hotel bahati. Četudi nisem nikoli delal zaradi priznanja, ampak iz ljubezni in zanimanja za zgodovino farmacije, predvsem domače, so vendar trenutki, mogoče trenutki slabosti v življenju, ko ti priznanje enega ali drugega človeka, čigar mnenje ti je dragoceno, dobro de, kakor balzam na rani in ti da novi pogum in moč za nadaljevanje dela.«

Po vsebini pisma, ki ga je Minařik napisal prof. Franju Bařu, řtefan Predin mag. farm. sklepa, da je le-ta bil njegov intimnejři prijatelj.

Odgovora prof. Franja Bařa ne poznamo.

V preostalih pismih Minařik tudi poudarja, da mu je mnenje prof. F. Bařa zelo dragoceno.

Odgovor na raziskovalno vprařanje je:

Franč Minařik je imel ogromno prijateljev, eden izmed njih pa je vendar le izstopal. To je bil profesor Franjo Bař, za katerega je řtefan Predin mag. farm. sklepal, da je bil njegov intimnejři prijatelj.

Hipoteza:

Svojo hipotezo bom **OVRGLA**, saj sem ugotovila, da je bil pesnik Janko Glazer le njegov prijatelj, Minařik pa je imel še enega tesnejřega prijatelja, to je bil prof. Franjo Bař, za katerega se sklepa, da je bil njegov intimnejři prijatelj.

Raziskovalno vprařanje řt.5: Kdo je bila Albina Kokalj, in zakaj je tořila Franca Minařika?

Hipoteza řt.5: Albina Kokalj je tořila Franca Minařika zaradi osebnih razlogov.

Med raziskovanjem sem priřla do pisma, v katerem je Okrajno sodiře v Mariboru pozvalo Franca Minařika, da se tam zglati 20. julija 1950 ob 8.30 uri v sobi řtevilka 10. **řlo je za zadevo Kokalj Albina proti Minařik Franc.** Sodnik je bi Mikuř Ciril. **Drugih podrobnosti o tořbi nisem nařla, sem pa ugotovila, da je bila Albina Kokalj zaposlena v Minařikovi lekarni.**

Odgovor na raziskovalno vprařanje je:

Albina Kokalj je bila ena izmed zaposlenih v Minařikovi lekarni. Drugih podatkov o njej nisem pridobila. Tudi do podatka, zakaj je tořila Franca Minařika nisem priřla, zato drugi del vprařanja ostaja neodgovorjen.

Hipoteza:

Svoje hipoteze ne bom **NITI POTRDILA NITI OVRGLA**, saj podrobnosti o njuni tořbi nisem nařla. Bom pa svojo raziskovalno vprařanje řt.5 in hipotezo řt.5 postavila kot prvo mořnost za nadaljnje raziskovanje.

6.2 Nadaljnja raziskovanja

Kot "zadnje dejanje" v raziskovalni nalogi vam bom predstavila možnosti nadaljnjih raziskovanj, katera bom razdelila v dve skupini. Prva skupina bo namenjena vsem raziskovalcem, ki bi želeli življenje Franca Minařika raziskati še podrobneje, in s tem dopolniti njegov pester življenjepis. Druga skupina pa bo namenjena vsem, ki bi želeli raziskati Minařikova dela na področju zgodovine farmacije.

PRVA SKUPINA:

1. Albina Kokalj in tožba Kokalj Albina proti Minařik Franc

Že v prejšnjem poglavju sem omenila, da bom kot prvo možnost nadaljnjih raziskav postavila raziskovalno vprašanje št.5, ki se navezuje na Albino Kokalj ter tožbo med njo in Francem Minařikom.

Raziskovalno vprašanje: Kdo je bila Albina Kokalj, in zakaj je tožila Franca Minařika?

2. Zdravljenje tuberkuloze in avstro-ogrski armada

Med pisanjem naloge sem prišla do dveh podatkov, ki sta se med seboj razlikovala, vendar se mi kot eni izmed raziskovalk njegovega življenja, ta dva podatka zdita zelo pomembna, zato to postavljam za drugo možnost nadaljnjih raziskav.

Podatka se navezujeta na zdravljenje njegove bolezni (tuberkuloze) in na to ali je zares služil v avstro-ogrski armadi.

Prvi podatek:

V letu 1914 in 1915 je služil v avstro-ogrski armadi, iz katere je bil 1915 odpuščen zaradi tuberkuloze. Zdravil se je v zdravilišču za pljučne bolezni v Hörgasu na Štajerskem do leta 1916. Kasneje so ga v istem zdravilišču postavili za vodjo lekarne, kjer je opravljal bakteriološke preiskave na bacil tuberkuloze in analizo urina.

Drugi podatek:

Minařik je kmalu po končanem magistru (1909) za pljučno jetiko (tuberkulozo). Zdravil se je v Lassnitzhöhe. Po ozdravitvi se je preselil na Bled, ko si je do dokaj opomogel pa se je preselil v Maribor.

Raziskovalno vprašanje: Kje se je zdravil za pljučno jetiko (tuberkulozo), in ali je služboval v avstro-ogrski armadi?

3. Vojaška šola

Kot tretjo možnost nadaljnjih raziskav postavljam njegovo služenje v vojaški šoli. Med raziskovanjem sem prišla do podatka, da je vojaščino služil v vojaški šoli kot prostovoljec črnovojnik. Nikjer nisem prišla do podatka, katero leto je to bilo.

Na podlagi podatka o enem letu, bi lahko sklepali, da se to navezuje na leti 1914-1915.

Raziskovalno vprašanje: Kdaj je služil kot enoletni prostovoljec črnovojnik v vojaški šoli?

4. Olimje

Kot četrto možnost nadaljnjih raziskav postavljam samostansko lekarno Olimje. V njo je bil močno zaljubljen.

Tukaj bi lahko raziskali, zakaj mu je prav ta lekarna bila najbolj pri srcu, saj do podatka, zakaj se mu je tako priljubila, nisem prišla.

Raziskovalno vprašanje: Zakaj se je zaljubil v samostansko lekarno Olimje?

5. Družina

Peta možnost nadaljnjih raziskav je Minařikova družina.

Minařik je imel ženo in dve hčerki. V veliko virih sem našla zapisano, da s svojo družino ni imel sreče. Tudi kadarkoli je pogovor nanesel na družino je postal redkobeseden.

Raziskovalno vprašanje: Kaj se je dogajalo znotraj Minařikove družine?

Dodala bom še dve možnosti nadaljnjih raziskav, ki sicer po mojem mnenju ne bi imeli bistvenega vpliva.

6. Število otrok

Kot šesto možnost nadaljnjih raziskav postavljam vprašanje o tem, koliko otrok se je rodilo v družini Minařik (torej, Albini Minařik, roj. Sprung in Jožefu Minařiku). Jih je bilo dvanajst ali trinajst?

Raziskovalno vprašanje: Koliko otrok se je rodilo Albini in Jožefu Minařiku?

7. Ime lekarne

Kot sedmo in tudi zadnjo možnost nadaljnjih raziskav postavljam vprašanje o imenu Minařikove lekarne na Glavnem trgu 12. Na izbiro imamo le dve imeni; Mestna lekarna pri kraljevem orlu ali Mestna lekarna pri Orlu? Razlika ni bistvena, ampak vendar...

Raziskovalno vprašanje: Kako se je imenovala Minařikova lekarna na Glavnem trgu 12?

DRUGA SKUPINA:

Naslednje zapisano sem povzela po besedah Štefana Predina mag. farm.

Do danes Minarikova dela še niso dobila pravega raziskovalca, ki se bi te teme lotil z mnogo energije in znanja. Njegova dela na celovito analizo in oceno še čakajo.

Navajam šest prispevkov za lažji začetek raziskovanja Franca Minarika na strokovnem področju:

- Hudina, F.: Olimje (odpira vprašanje, kaj smo doslej storili za ohranitev farmacevtskih materialov; zbrati te materiale, ki so raztreseni; zanimivo izhodišče za zgodovino naše farmacije in privlačna točka za tuje strokovnjake),
- Hubad, I.: Jezikovna pripomba k Olimju,
- Tartalja, H.: Nestor jugoslovanskih zgodovinarjev farmacije,
- Mušič, D.: Franc Minařik – zgodovinar medicine,
- Fundarek, R.: Zasluge profesorja mr. ph. Franca Minařika za razvoj zgodovine farmacije v mednarodnem merilu,
- Pertl, E.: Franc Minařik (Biografski in bibliografski profil).

7. ZAKLJUČEK

Če me bi nekdo, sedaj, ob koncu naloge vprašal, kako bi opisala Minařika v enem stavku...bi zagotovo rekla »*Beatus, qui prodest, quibus potest.*«

(Srečen je tisti, ki lahko pomaga vsem, ki jim lahko pomaga)

Franc Minařik se je rodil 9. junija 1887 v steklarski naselbini Glažuta v Smolniku pod ruškim Pohorjem. Osnovno šolo je začel obiskovati leta 1892 v Rušah, kar je bilo leto dni prezgodaj. Čez šest let (1898) je šolanje nadaljeval na gimnaziji v Mariboru, kjer je bil do leta 1903. Kasneje je šesti razred nadaljeval v Mödlingu pri Dunaju, s študijem farmacije, ki se je pričel s prakso v lekarnah. Lekarniško prakso je začel opravljati v mestu Chodov pri Karlovih varih (ČSSR). Študij farmacije je zaključil leta 1909 na graški univerzi.

V letih od 1907 do 1908 je začel objavljati svoje prve članke, ki so imeli pacifistično vsebino (*Razmišljanje o miru, Grob in vojna, Nasilje in pravica pri razvoju človeštva*). Kasneje je v letih 1909 in 1910 pisal tudi aforizme. Vsi članki in aforizmi so bili objavljeni pod psevdonimom Kiranim, kar je narobe obrnjen njegov priimek Minařik. Dne 18. junija 1913 se je poročil z Jožefo Haselbacher, s katero je ime dve hčeri, Pio in Ingeborg. Obe sta bili magistri farmacije.

Zaradi njunega šolanja so se leta 1927 preselili v Maribor. Minařik je kupil lekarno od mr. pr. Miroslava Prula, imenovano Mestna lekarna pri kraljevem orlu/Mestna lekarna pri Orlu na Glavnem trgu 12. Njen lastnik je bil od leta 1927 do 1949, ko so lekarno nacionalizirali. Prva leta po selitvi je z družino živel na Maistrovi ulici 13, kasneje pa so se preselil na Gregorčičevo ulico 56. Po prihodu v Maribor se je včlanil v Zgodovinsko društvo in se posvetil svoji najljubši dejavnosti – raziskovanju zgodovine farmacije in medicine.

Minařik je bil aktiven človekoljub in samaritanski aktivist, saj je sodeloval povsod, kjer je šlo za kaj dobrega ali koristnega. Najdemo ga me odborniki pogrebnega sklada, ki je pomagal vdovam in družinam pokojnih farmacevtov; leta 1933 je bil predsednik, leta 1936 pa podpredsednik društva Šola in dom; bil je aktiven član Društva za čuvanje narodnega zdravja; sodeloval je pri delu mestnega ubožnega sveta; sodeloval je v Prirodoslovnem društvu v Mariboru in Zgodovinskem društvu v Mariboru. Njegovo nedvomno največje sodelovanje pa je bilo sodelovanje pri organizaciji Rdečega križa.

Leta 1951 je prejel svoje prvo odlikovanje, to je bilo odlikovanje z jugoslovanskim redom dela III. Stopnje. Leto kasneje je bil izvoljen v upravni odbor Mednarodnega društva za zgodovino farmacije in postal je redni član Mednarodne akademije za zgodovino farmacije.

Minařikova ljubezen je bila nedvomno samostanska lekarna v Olimju v Podčetrtku, ki je danes kulturni spomenik prve kategorije tudi po njegovi zaslugi. O njej je leta 1955 izdal knjigo v slovenskem, hrvaškem, nemškem in angleškem jeziku.

Dne 26. oktobra 1955 je bil izvoljen na redni seji Fakultetnega sveta takratne Prirodoslovno – matematične filozofske fakultete za honorarnega predavatelja predmeta »Zgodovina in uvod v študij farmacije«, katerega je v okviru obveznih predavanj predaval v prvem letniku študija farmacije. Na zgoraj omenjeni fakulteti je predaval v šolskih letih 1955/56 in 1956/57. V šolskih letih 1957/58, 1958/59 in 1959/60 pa je predaval na Naravoslovni fakulteti, ko je farmacevtski odsek postal del te fakultete.

Minařiku so na njegov rojstni dan, 9. junija 1957 podelili Schelenzovo plaketo kot šestnajstemu dobitniku. Podelil mu jo je zagrebški profesor dr. Hrvoja Tartalja kot predstavnik Mednarodnega društva za zgodovino farmacije.

Minařik se je raziskovalno ukvarjal s praslovanskimi svečniki, strupi, mazili, amuleti, s srednjeveškimi zdravili, z alkimijo in s starimi javnimi lekarnami. Zelo rad je zbiral tudi predmete za muzejsko zbirko. Po njegovi zaslugi še danes stoji stalna lekarniška zbirka v Pokrajinskem muzeju Maribor, ki je bila tudi prva stalna lekarniška muzejska zbirka v Sloveniji. Slavnostno je bila odprta dne 27. oktobra 1957 v počastitev njegove sedemdesetletnice.

Kot znanstvenik ni bil zgolj lokalist, temveč je raziskal vso Slovenijo in še preko naših meja. To je prišlo do izraza ob njegovi 80-letnici (1967), ko so mu pripravili prireditev v Viteški dvorani Pokrajinskega muzeja Maribor. Prireditelji so bili mariborska podružnica Slovenskega farmacevtskega društva, Pokrajinski muzej v Mariboru, Slovensko zdravniško društvo v Mariboru, Zveza kulturnih društev v Mariboru, sekcija Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Jugoslavije in Mariborskih lekarn Maribor. Zbranim gostom iz vse Jugoslavije, Italije, Nemčije in Avstrije je igral orkester pod vodstvom prim. dr. E. Pertla, kar je dalo prireditvi poseben pečat.

Na prireditvi je prejel odlikovanja in čestitke:

- Visoko državno odlikovanje (red zaslug za narod z zlato zvezdo), podelil mu ga je takratni mariborski župan Mirko Žlender,
- Winklerjevo plaketo, ki mu jo je izročil takratni predsednik Mednarodnega društva za zgodovino farmacije prof. Edmund Georg Dann, Minařik pa je tedaj bil najstarejši član zgoraj omenjenega društva, ki združuje 40 držav,
- Medicinska fakulteta v Ljubljani ga je imenovala za izrednega profesorja zgodovine medicine, imenovanje pa mu je izročil dekan prof. dr. Marij Avčin,

- kot zadnje pa je prejel odlikovanje »Lauri di Palatino«, ki mu ga je izročil prof. Vitolo z univerze v Pisi.

Prav na svoj rojstni dan, 9. junija 1972, je zatisnil njegove...vse do zadnjega živahne in dobrohotne oči, oči dobrega, plemenitega človeka. Umrli je v mariborski bolnišnici, pokopan pa je ob svoji materi v Lenartu v Slovenskih Goricah, tako kot si je od nekdaj želel.

Po njegovi smrti ga je nemško društvo za zgodovino farmacije odlikovalo s Ferchlovo medaljo. Odlikovanje je izročil prog. Hagen Hein, tedanji predsednik Mednarodnega društva za zgodovino farmacije, prevzeli pa sta ga Minařikovi hčerki.

Ljudje, ki so ga poznali so ga opisali kot vedrega, komutativnega, nikoli žalostnega ali mrkega človeka.

Po njem se imenuje najvišje priznanje Slovenskega farmacevtskega društva - Minařikovo odličje. Prav tako sta po njem imenovani dve ulici; ena se nahaja v Mariboru, druga pa v Rušah.

Pred začetkom raziskovanja sem si zastavila pet hipotez in pet raziskovalnih vprašanj:

- H1: Poleg zgodovine farmacije so ga zanimale tudi druge naravoslovne vede; **potrjena**.
H2: Pionir zgodovine farmacije pri nas so ga imenovali, ker je bil prvi, ki je pri nas posegel na to področje; **potrjena**.
H3: Pseudonim Kiranim je uporabljal zaradi pisanja o občutljivih vsebinah; **potrjena**.
H4: Njegov najtesnejši prijatelj je bil pesnik Janko Glazer; **ovržena**.
H5: Albina Kokalj je tožila Franca Minařika zaradi osebnih razlogov; **ne potrjena in ne ovržena**.
- R1: Kaj ga je poleg zgodovine farmacije še zanimalo; **odgovorjeno**.
R2: Zakaj ga imenujemo pionir zgodovine farmacije pri nas; **odgovorjeno**.
R3: Zakaj je uporabljal pseudonim Kiranim; **odgovorjeno**.
R4: Kdo je bil njegov najtesnejši prijatelj; **odgovorjeno**.
R5: Kdo je bila Albina Kokalj, in zakaj je tožila Franca Minařika; **delno odgovorjeno**.

8. DRUŽBENA ODGOVORNOST

Če le zmoremo prisluhniti zgodbi o Francu Minařiku, le ta postane živa. Če smo dovolj pozorni lahko slišimo njegovo sporočilo, sporočilo, ki ga želi predati današnji družbi. Smo skupnost, ki črpa izkušnje, znanje, vrednote iz preteklosti. Na podlagi nje oblikujemo sedanjost, ki je temelj naše prihodnosti. Če me je Minařik česa zares naučil, ko sem prisluhnila njegovi zgodbi, me je naučil tiste prave srčne sreče v življenju. Sreče, ki prihaja iz notranjega zadovoljstva bodisi v šoli, pri delu, športu,... Je oseba, ki sreče ni videl v denarju, kar je popolno zrcalo današnje družbe. Tega ne omenjam za to, da bi strašila s tem, da mogoče postavljamo napačne temelje za našo prihodnost, vendar, ker smo mi generacija, ki lahko te temelje začne ponovno postavljati v močnejši in lepši mozaik.

9. VIRI IN LITERATURA

Knjižni viri:

Minařikova zbrana dela I, Štefan Predin mag. farm., Maribor: Mariborske lekarne, januar 2000, strani 1 – 650

Minařikova zbrana dela II, Štefan Predin mag. farm., Maribor: Mariborske lekarne, maj 2001, strani V- X in 705 – 708

Muzejski listi 27, Franc Minařik in lekarniška zbirka Pokrajinskega muzeja Maribor, Maribor, junij 2002, strani 3 – 36

Zbornik, Spominski simpozij ob 100-letnici Minařikovega rojstva, Štefan Predin, Ljubljana: Slovensko farmacevtsko društvo, junij 1987, strani 9 – 32

Arhivski viri:

Pokrajinski arhiv Maribor, fond Minařik Franc, SI_PAM/1762, aš 2

Pokrajinski arhiv Maribor, fond Minařik Franc, SI_PAM/1762, aš 19

Čitalniško gradivo:

Ms 439

Korespondenca.

Vsebina: 1. Franjo Baš (2, 1958). – 2. Jože Tomažič (1, 1969)

Franc Minařik v Mariboru. Dar 20. 12. 1967, s poznejšim dodatkom iz zapuščine Franca Minařika.

Ms 545

MINAŘIK Frnac

Gradivo [o Francu Minařiku kot predavatelju zgodovine farmacije in o njegovi habilitaciji za izrednega profesorja Medicinske fakultete v Ljubljani].

Vsebina:

I. Predavatelj: 1. Uradno poročilo Farmacevtskega odseka Fakultete za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani Visokošolski in študijski knjižnici v Mariboru (1, 1973). – Pril.: Korespondenca (v kopijah) med predstojnikom odseka in dekanom fakultete o honoriranju predavanj (4, 1963). – 2. Poročilo Slovenskega zdravniškega društva Visokošolski in študijski knjižnici v Mariboru (1, 1973). – Pril.: ¹Bibliografije učiteljev in sodelavcev (Medicinske fakultete v Ljubljani) 1967-1971. Ljubljana 1973. 45 listov [tisk] (1). – ²D. M. (Drago Mušič): Profesor zgodovine medicine mr. pharm. Franc Minařik osemdesetletnik. (Kseroksna kopija iz

ZdrV 1968.) 3 listi (1) – ³E. P. (Eman Pertl): Prof. mr. ph. Franc Minařik. (Nekrolog. Kserokсна kopija iz ZdrV 1972.) 2 lista (1).

II. Habilitacija: 1. Dopis Medicinske fakultete v Ljubljani Visokošolski in študijski knjižnici v Mariboru (1, 1973). – (2.-9.) Priloge (v kopijah): - 2. Pismi Hrvoja Tartalje Univerzitetni knjižnici v Ljubljani in Pavletu Bohincu (2, 1967). – 3. Pismo Slovenskega zdravniškega društva v Ljubljani dekanu Medicinske fakultete v Ljubljani (1, 1967). – Pril.: Seznam Minařikovih zgodovinskih publikacij. 14 listov (1). – 4. Prošnja Franca Minařika za izvolitev za izrednega profesorja (1, 1967). – Pril.: Avtobiografija Franca Minařika. 1 list (1). – 5. Pismi Marija Avčina Stanislavu Mahkoti (2, 1967). – Pril.: Ferdo Hudina: Kratek opis dela mr. Minařika. 1 list (1). – 6. Pismo Draga Mušiča Mariju Avčinu (1, 1967). – Pril.: Drago Mušič: Franc Minařik – zgodovinar medicine. 17 listov (1). – 7. Stanislav Mahkota, Jože Rant, Peter Lenče: Strokovno poročilo o delu mr. ph. F. Minařika. 4 listi (1). – 8. Pismo Marija Avčina Dragu Mušiču (1, 1967). – 9. Vzorec diplome o imenovanju za izrednega profesorja. 2 lista [tisk] (1).

Zbrano po spominski razstavi o Francu Minařiku v Visokošolski in študijski knjižnici v Mariboru in uvrščeno med rokopise maja 1973.

Ms 559

MINAŘIK Frnac

Zgodovina lekarn v Mariboru in okolici. [tiskopis dela in drugo gradivo.]

I. Delo (kopija tiskopisa, dopolnjena s kseroksnimi kopijami tistih strani avtorjevega izvoda, na katerih so njegovi poznejši popravki in dostavki): 1. Uvod. 9 listov (1). – Pril.: ¹Magistri, zaposleni v mariborskih lekarnah v letih 1933-1934 in 1939-1940. 2 lista (1). – ²Seznam rokopisnih in tiskanih virov. 2 lista (1). – ³O seznamu knjig žičke kartuzije iz leta 1783 v deželnem arhivu v Gradcu. 2 lista (1). – 2. Prvi lekarnarji v Mariboru. 2 lista (1). – 3. Prva mariborska lekarna: mestna lekarna Pri orlu na Glavnem trgu. 20 listov (1). – Pril.: ¹Avtobiografija Borisa Vajde. 3 listi (1). – ²Avtobiografija Franca Minařika. 1 list (1). – 4. Druga lekarna v Mariboru: nekdanja lekarna Pri zamorcu, danes lekarna Center. 22 listov (1). – 5. Poskus ustanovitve tretje lekarne v Mariboru (1669-1671). 2 lista (1). – 6. Tretja lekarna v Mariboru: lekarna Pri Mariji pomagaj, danes lekarna Pri gradu (z razširjeno verzijo nekaterih strani prvega besedila). 16 + 8 listov (2). – Pril.: Seznam knjig in strokovnih časopisov v knjižnici lekarne Pri gradu. 8 listov (1). – 7. Magdalenska lekarna, danes lekarna Tabor. 10 listov (1). – 8. Peta mariborska lekarna: Sirak, pozneje Vojna lekarna (1945-1950). 13 listov (1). – 9. Šesta lekarna v Mariboru: Vidmar, danes lekarna Glavni trg. 8 listov (1). – Pril.: Alojzij Benkovič (lekarnar in prevajalec; dopolnjen življenjepis, ki ga je Franc Minařik napisal leta 1925). 4 listi (1). – 10. Lekarna Albaneže, danes lekarna Studenci. 5 listov (1). – 11. Lekarna Rems, danes lekarna Melje. 6 listov (1). – Pril.: Avtobiografija Franja Remsa. 6 listov (1). – 12. Lekarna splošne bolnišnice v Mariboru. 4 listi (1). – 13. Lekarna Lenart v Slov. goricah. 1 list (1). – 14. Začetek zdravstva in farmacije v Rušah. 3 listi (1).

II. *Korespondenca*: Pismo Albina Podvršiča Francu Minařiku (1, 1971).

III. *Seznam knjig* (ki jih je mariborska podružnica farmacevtskega društva izročila v shrambo):

1. Pokrajinskemu muzeju v Mariboru. 2 lista (1). – 2. Centralni medicinski knjižnici splošne bolnišnice v Mariboru. 4 listi (1).

Priloge: 1. Pismo Janka Glazerja (verjetno Ferdu Hudini – (1, 1974), s pregledom obdelanega gradiva o zgodovini mariborskih lekarn (na hrbtni strani pisma). – 2. Pismo Janka Glazerja Ingeborg Minařik (1, 1974). – 3. Seznam knjig, ki si jih je Franc Minařik izposodil v Visokošolski in študijski knjižnici v Mariboru. 1 list (1). – 4. Janko Glazer: Seznam spominske razstave o Francu Minařiku v Visokošolski in študijski knjižnici v Mariboru junija 1972. 4 listi (1). – 5. Fotografije razstavljenega gradiva (13).

Iz zapuščine Franca Minařika v Mariboru. Dar 24. 11. 1974, Ingeborg Minařik iz Gradca. Priloge in nekaj gradiva je bilo priključeno pozneje in zapuščine Janka Glazerja v Rušah.